

PRIJEDLOG

GRAD ZAGREB

P R O G R A M

**POTICANJA RAZVOJA OBRTA, MALOG I SREDNJEG
PODUZETNIŠTVA U GRADU ZAGREBU 2024. – 2030.**

Zagreb, travanj 2024.

SADRŽAJ

1. UVOD	3
2. ZAKONODAVNI I STRATEŠKI OKVIR	4
3. ANALIZA STANJA PODUZETNIŠTVA I OBRTA U GRADU ZAGREBU	9
3.1. Kretanje broja poduzetnika i obrtnika te zaposlenih kod poduzetnika i obrtnika.....	9
3.2. Ostvareni financijski rezultati poduzetnika	18
3.3. Zaključno	28
4. SWOT ANALIZA	29
5. CILJEVI I MJERE	30
6. PROVEDBA PROGRAMA	44
7. ZAVRŠNE ODREDBE	45

Na temelju članka 41. točke 6. Statuta Grada Zagreba (Službeni glasnik Grada Zagreba 23/16, 2/18, 23/18, 3/20, 3/21, 11/21 – pročišćeni tekst i 16/22), Gradska skupština Grada Zagreba, na _____ sjednici, _____ 2024., donijela je

PROGRAM
poticanja razvoja obrta, malog i srednjeg poduzetništva
u Gradu Zagrebu 2024. – 2030.

1. UVOD

Grad Zagreb je glavni grad te je administrativno, gospodarsko, sveučilišno, financijsko i političko središte Republike Hrvatske. Nositelj je ukupnog gospodarstva Hrvatske te je grad s najvećim brojem stanovnika, gospodarskih subjekata, bruto domaćim proizvodom (u daljnjem tekstu: BDP-om), uvozom i izvozom te snažnim sektorom obrtništva, malog i srednjeg poduzetništva.

Prema zadnjim raspoloživim podacima, udjel Grada Zagreba u ukupnom BDP-u Hrvatske u 2021. je iznosio 34,3 %. Nadalje, prema Analizi financijskih rezultata poslovanja poduzetnika Grada Zagreba u 2022. što ju je izradila Financijska agencija (FINA), u Gradu Zagrebu je poslovalo 33,2 % svih poduzetnika u Hrvatskoj koji su zapošljavali 38 % od ukupnog broja zaposlenih kod poduzetnika i ostvarili su 48,7 % ukupnih prihoda i 38,4 % dobiti hrvatskih poduzetnika.

Jednako tako, prema istoj Analizi, mikro, mali i srednji poduzetnici glavni su čimbenici u ukupnom gospodarstvu Hrvatske i Grada Zagreba. U Hrvatskoj zauzimaju udjel od 99,7 % u ukupnom broju poduzetnika i zapošljavaju 72,9 % od ukupno zaposlenih kod poduzetnika. Slično je i u Gradu Zagrebu u kojem mikro, mali i srednji poduzetnici čine 99,6 % u ukupnom broju poduzetnika i zapošljavaju 60,2 % od ukupno zaposlenih kod poduzetnika.

Na europskoj razini također se ističe da su mikro, mali i srednji poduzetnici glavna okosnica gospodarstva Europske unije te prema podacima iz 2022. čine 99,8 % svih poduzetnika, imaju oko 85 milijuna zaposlenih te osiguravaju dvije trećine radnih mjesta u privatnom sektoru.¹

Stoga je na europskoj i nacionalnoj razini doneseno niz strategija, programa, planova i drugih akata usmjerenih na jačanje konkurentnosti poduzetnika i stvaranje poticajnog poslovnog okruženja.

Tako je i Gradska skupština Grada Zagreba na 21. sjednici, 21. ožujka 2019., donijela Program poticanja razvoja obrta, malog i srednjeg poduzetništva u Gradu Zagrebu 2019. – 2023. (Službeni glasnik Grada Zagreba 6/19) koji se temeljio na Razvojnoj strategiji Grada Zagreba za razdoblje do 2020., a koji je prestao važiti krajem 2023.

Razdoblje provedbe ovog programa bilo je obilježeno brojnim izazovima koji su zahtijevali velike napore i prilagodbe obrtnika i poduzetnika kako bi očuvali poslovanje. Naime, nakon vremena neizvjesnosti zbog globalne pandemije COVID-19 od ožujka 2020. do svibnja 2023., a čije se posljedice još uvijek osjećaju, nastavile su se financijska i energetska kriza, prvenstveno zbog geopolitičke situacije i rata u Ukrajini. Osim toga, negativne posljedice na zagrebačko

¹ Europska komisija, Annual report on European SMEs 2022/2023, srpanj 2023., dostupno na: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC134336>

gospodarstvo dodatno su ostavila i dva snažna potresa koja su pogodila Zagreb i okolicu 22. ožujka i 29. prosinaca 2020.

Obrtnici i poduzetnici su također bili suočeni s promjenom službene valute, odnosno s ulaskom Republike Hrvatske u eurozonu i šengenski prostor 1. siječnja 2023. Međutim, važno je naglasiti da će ekonomske koristi od uvođenja eura kao službene valute zasigurno biti veće od troškova, a osim toga članstvo u eurozoni bi trebalo pridonijeti i boljoj zaštiti od kriza i ekonomskih šokova.

Sve navedeno dodatno ukazuje na potrebu nastavka pružanja podrške Grada Zagreba obrtnicima i poduzetnicima, odnosno jačanju njihove konkurentnosti i otpornosti na razne vrste kriza, posebice kroz zelenu i digitalnu transformaciju poslovanja, što pridonosi i očuvanju radnih mjesta.

U tom je kontekstu izrađen novi Program poticanja razvoja obrta, malog i srednjeg poduzetništva u Gradu Zagrebu 2024. – 2030. (u daljnjem tekstu: Program) kojim su definirani ciljevi te mjere i aktivnosti koje će pridonijeti njihovom ostvarenju.

U izradi novog Programa korišteni su podatci dobiveni na temelju raspoloživih statističkih podataka, provedenih analiza gospodarstva, fokus-grupa te realiziranih mjera i aktivnosti iz dosadašnjeg Programa poticanja razvoja obrta, malog i srednjeg poduzetništva u Gradu Zagrebu 2019. – 2023. U proces izrade bili su uključeni relevantni dionici iz područja obrtništva i poduzetništva, npr. institucije i obrtničke i poduzetničke asocijacije, gradska upravna tijela te druge organizacije i stručnjaci iz navedenih područja.

Glavni nositelj provedbe mjera iz Programa je Gradski ured za gospodarstvo, ekološku održivost i stratejsko planiranje.

Pojmovi u tekstu Programa koji imaju rodno značenje odnose se jednako na muški i ženski rod, sukladno članku 43. Zakona o ravnopravnosti spolova (Narodne novine 82/08 i 69/17).

2. ZAKONODAVNI I STRATEŠKI OKVIR

Program je izrađen sukladno *Zakonu o poticanju razvoja malog gospodarstva* (Narodne novine 29/02, 63/07, 53/12, 56/13, 121/16) i *Zakonu o unapređenju poduzetničke infrastrukture* (Narodne novine 93/13, 114/13-Uredba, 41/14, 57/18, 138/21), a u izradi se vodilo računa o njegovoj usklađenosti s razvojnim potrebama, prioritetima i ciljevima globalnih, europskih, nacionalnih i gradskih dokumenata relevantnih za područje obrtništva i poduzetništva kao što su:

Program Ujedinjenih naroda o održivom razvoju do 2030. godine (Agenda 2030.), a koji definira 17 globalnih ciljeva održivog razvoja za koje se očekuje da će ih države članice Ujedinjenih naroda koristiti u kreiranju svojih politika. Ciljevi se odnose na široki raspon društvenih i ekoloških aspekata održivog razvoja, a među ostalim ciljevima su cilj 8. – Promovirati uključiv i održiv gospodarski rast, punu zaposlenost i dostojanstven rad za sve i cilj 9. – Izgraditi prilagodljivu infrastrukturu, promovirati uključivu i održivu industrijalizaciju i poticati inovativnost;

Rezolucija Ujedinjenih naroda o promicanju socijalne i solidarne ekonomije za održivi razvoj², kojom se potvrđuje da socijalno/društveno i solidarno gospodarstvo može doprinijeti postizanju ciljeva održivog razvoja, posebice zapošljavanja i dostojanstvenog rada, pružanja socijalnih usluga, promicanja ravnopravnosti spolova i osnaživanja žena, pristupačnog financiranja i lokalnog gospodarskog razvoja, promicanja socijalnog dijaloga, prava rada i socijalne zaštite te uključivog i održivog rasta, stvaranja partnerstava i mreža na lokalnoj, nacionalnoj, regionalnoj i međunarodnoj razini, promicanja participativnog upravljanja i donošenja politika te svih ljudskih prava;

EU Zakon o malom poduzetništvu³ koji je glavni dokument Europske unije o razvoju politika malog i srednjeg poduzetništva i koji potvrđuje ključna uloga malog i srednjeg poduzetništva u gospodarstvu Europske unije. Dokument nije obvezatan, već daje preporuke, odnosno utvrđuje načela vođenja, oblikovanje i provedbe politika na razini Europske unije te na nacionalnoj razini u zemljama Europske unije;

Europski zeleni plan⁴ kao strateški razvojni dokument za postizanje održivosti gospodarstva Europske unije s mjerama za zaustavljanje uništavanja okoliša i klimatskih promjena, obnovu biološke raznolikosti i za prijelaz na čisto kružno gospodarstvo. Planom se želi postići da Europska unija postane moderno, resursno učinkovito i konkurentno gospodarstvo;

Nova industrijska strategija za Europu⁵ kao strateški dokument za potporu europskoj industriji u njezinoj dvostrukoj tranziciji prema klimatskoj neutralnosti i digitalnom vodstvu u svijetu te s definiranim temeljnim načelima za industrijsku preobrazbu Europe. Na temelju novih spoznaja o pandemiji COVID-19, Europska komisija je donijela ažuriranu Strategiju⁶ kojom se naglašava važnost jačanja otpornosti jedinstvenog tržišta na poremećaje i osiguravanja kontinuiteta u slobodnom kretanju osoba, robe, usluga i kapitala, potreba analize i rješavanje ovisnosti Europske unije u ključnim strateškim područjima te potreba ubrzanja zelene i digitalne tranzicije;

² United Nations, Promoting the social and solidarity economy for sustainable development, Resolution adopted by the General Assembly on 18 April 2023, A/RES/77/281, dostupno na <https://documents.un.org/prod/ods.nsf/xpSearchResultsM.xsp>

³ Commission of the European communities, Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions – “Think Small First” – A “Small Business Act” for Europe, COM(2008) 394 final, Bruxelles, 25.6.2008., dostupno na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex%3A52008DC0394>

⁴ Europska komisija, Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Europskom vijeću, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija, Europski zeleni plan, COM(2019) 640 final, Bruxelles, 11.12.2019., dostupno na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A52019DC0640&qid=1692880560936>

⁵ Europska komisija, Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija, Nova industrijska strategija za Europu COM(2020) 102 final, Bruxelles, 10.3.2020., dostupno na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:52020DC0102>

⁶ Europska komisija, Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija, Ažuriranje nove industrijske strategije za 2020.: izgradnja snažnijeg jedinstvenog tržišta za oporavak Europe, COM(2021) 350 final, Bruxelles, 5.5.2021., dostupno na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:52021DC0350>

Strategija za MSP-ove i održivu i digitalnu Europu⁷, a kojoj je cilj povećati broj malih i srednjih poduzetnika koji postupaju u skladu s održivom poslovnom praksom i primjenjuju digitalne tehnologije, odnosno da ih se potiče da predvode zelenu i digitalnu tranziciju. U strategiji se identificiraju potrebe malih i srednjih poduzetnika i predlažu mjere koje bi im trebale pomoći da se razvijaju i jačaju te da budu konkurentni, otporni i održivi;

Izgradnja gospodarstva za ljude: akcijski plan za socijalnu ekonomiju⁸ kojim se pruža europski okvir do 2030. za daljnju podršku razvoju socijalne/društvene ekonomije. Cilj je poboljšati društvene inovacije, poduprijeti razvoj socijalne/društvene ekonomije te ojačati njezinu društvenu i ekonomsku transformativnu moć. U planu se, između ostalog, navodi da socijalna/društvena ekonomija obuhvaća subjekte sa zajedničkim načelima i značajkama: veća važnost ljudi i društvene i/ili ekološke svrhe nego dobiti, ponovno ulaganje većine dobiti i viškova radi obavljanja djelatnosti u interesu članova/korisnika („kolektivni interes”) ili društva općenito („opći interes”) te demokratsko i/ili participativno upravljanje. Također, navodi se da poslovni modeli socijalne/društvene ekonomije donose vrijednost lokalnim gospodarstvima i društvima poticanjem njihove uključenosti, otpornosti i održivosti;

Prijedlog Preporuke vijeća o razvoju okvirnih uvjeta za socijalnu ekonomiju⁹ kojim se daju preporuke o strategijama i politikama kojima se potvrđuje, potiče i nadograđuje doprinos socijalne/društvene ekonomije olakšavanju pristupa tržištu rada i društvenom uključivanju. Predloženim poticanjem socijalne/ društvene ekonomije nastoji se potaknuti održiv gospodarski i industrijski razvoj, doprinijeti teritorijalnoj koheziji u državama članicama te poduprijeti društvene inovacije;

Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030.¹⁰ kojom se daju se temelji za održiv, uključiv i inovativan razvoj Hrvatske s postizanjem otpornosti društva i gospodarstva na globalne krize. Utvrđeni razvojni smjerovi i strateški ciljevi trebali bi pridonijeti boljem korištenju potencijala i otklanjanju štete od globalne krize zbog pandemije COVID-19 te potaknuti što brži oporavak. U kontekstu navedenog, Hrvatska će se usmjeriti na poticanje konkurentnosti i inovativnosti gospodarstva i društva, oporavku i jačanju otpornosti na krize te na zelenu i digitalnu tranziciju i uravnotežen regionalni razvoj;

⁷ Europska komisija, Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija, Strategija za MSP-ove i održivu i digitalnu Europu, COM(2020) 103 final, Bruxelles, 10.3.2020., dostupno na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/ALL/?uri=CELEX:52020DC0103>

⁸ Europska komisija, Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija, Izgradnja gospodarstva za ljude: akcijski plan za socijalnu ekonomiju, COM(2021) 778 final, Bruxelles, 9.12.2021., dostupno na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0778&qid=1692883980066>

⁹ Europska komisija, Prijedlog Preporuke vijeća o razvoju okvirnih uvjeta za socijalnu ekonomiju; COM(2023) 316 final 2023/0179(NLE), Strasbourg, 13.6.2023., dostupno na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A52023DC0316&qid=1694767270526>

¹⁰ Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. (Narodne novine 13/21) dostupna na https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_02_13_230.html

Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine¹¹, a koja je krovni razvojni dokument hrvatskog turizma i akt strateškog planiranja za oblikovanje i provedbu razvojnih turističkih politika te je usklađena s nacionalnim i europskim politikama vezanim za turizam i opći gospodarski i društveni razvoj. Jedan od ciljeva strategije je i konkurentniji i inovativan turizam, što traži i povoljnije poslovno i investicijsko okruženje te prilagodbu brzim tehnološkim promjenama i razvoj tzv. pametnih destinacija;

Plan razvoja Grada Zagreba za razdoblje do kraja 2027.¹² kao srednjoročni strateški dokument u kojem su definirane ključne strateške odrednice za smjer razvoja Grada Zagreba s naglaskom na održivost, ravnotežu i dobrobit zajednice. Njime je definirana razvojna vizija „Grad Zagreb – zelen, inovativan i održiv grad. Grad solidarnosti i jednakih mogućnosti“, a vizija se planira ostvariti kroz 4 prioriteta javne politike:

- zeleno i otporno gospodarstvo
- društvena jednakost, kvalitetne i dostupne društvene usluge
- učinkovito i održivo upravljanje prostornim i prirodnim resursima te
- zelena tranzicija i digitalna transformacija;

Provedbeni program Grada Zagreba za razdoblje od 2021. do 2025. godine¹³ kao kratkoročni akt strateškog planiranja tijekom mandata gradonačelnika Grada Zagreba koji osigurava realizaciju posebnih ciljeva utvrđenih Nacrtom plana razvoja Grada Zagreba i strateških ciljeva utvrđenih Nacionalnom razvojnom strategijom Republike Hrvatske do 2030. godine. Sadrži viziju Grada Zagreba do 2025. „*Grad Zagreb – zelen, inovativan i održiv. Grad solidarnosti i jednakih mogućnosti.*“ Provedbeni program također sadrži četiri osnovna prioriteta na koje će Grad Zagreb usmjeriti svoje djelovanje u navedenom razdoblju:

- zeleno, održivo i otporno gospodarstvo
- kvalitetna i dostupna društvena infrastruktura
- urbana revitalizacija i održivo upravljanje prostornim i prirodnim resursima te
- zelena tranzicija i digitalna transformacija;

Zagrebačka strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom u razdoblju od 2022. do 2025.¹⁴ kao strateški dokument Grada Zagreba sa smjernicama za usklađivanje svih politika za unaprjeđivanje kvalitete života osoba s invaliditetom. Kako su zapošljavanje i rad među temeljnim oblicima društvene uključenosti i ekonomske neovisnosti, strategijom se planiraju uvesti različiti modeli zapošljavanja, među kojima su i oni u okviru društvene i kružne ekonomije, odnosno društvenog poduzetništva;

¹¹Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine (Narodne novine 2/23), dostupna na https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2023_01_2_18.html

¹² Plan razvoja Grada Zagreba za razdoblje do kraja 2027. (Službeni glasnik Grada Zagreba 3/24), dostupan na <https://zagreb.hr/plan-razvoja-grada-zagreba-za-razdoblje-do-kraja-2/195136>

¹³ Provedbeni program Grada Zagreba za razdoblje od 2021. do 2025. godine, dostupan na <https://www.zagreb.hr/provedbeni-program-grada-zagreba-za-razdoblje-od-2/184951>

¹⁴ Zagrebačka strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom u razdoblju od 2022. do 2025. (Službeni glasnik Grada Zagreba 22/22), dostupna na <https://www1.zagreb.hr/sluzbeni-glasnik/#/app/akt?id=e20b57b5-70fc-4549-9df7-b40c085d2464>

Zagrebačka strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti za razdoblje od 2021. do 2025. godine¹⁵, a koja sadrži temeljne pojmove, analizu stanja siromaštva i socijalne isključenosti, s naglaskom na stanje u Gradu Zagrebu, strateške ciljeve i podciljeve te mjere i aktivnosti. Strateški cilj ove strategije je prevencija i smanjenje rizika od siromaštva i socijalne isključenosti na području Grada Zagreba. Pri tome je jedan od podciljeva osiguranje kvalitete, dostupnosti i raznovrsnosti socijalnih usluga te da se socijalnim ulaganjem građanima Zagreba omogući puna participacija građana u društvu, dok je osiguravanje dodjele potpora za razvoj društvenog poduzetništva jedna od mjera za realizaciju tog podcilja;

Okvirna strategija pametnog Grada Zagreba – Zagreb Smart City – vizija do 2030. godine¹⁶ kojom se postavljaju ciljevi i određuju strateška područja budućeg razvoja Grada Zagreba u smjeru pametnog grada te se za svako strateško područje definiraju prioritetne mjere i aktivnosti koje je potrebno provesti kako bi se ostvarili postavljeni ciljevi. Njome se nastoji usmjeriti Grad Zagreb na implementaciju inovativnih načina korištenja resursa i novih tehnologija, bolju koordinaciju gradske uprave te na aktivno uključivanje građana u razvoj Grada kako bi se postigla optimalna kvaliteta života, razvoj gospodarstva i smanjila emisija stakleničkih plinova te ostvarila prilagodba na klimatske promjene.

¹⁵ Zagrebačka strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti za razdoblje od 2021. do 2025. godine (Službeni glasnik Grada Zagreba 8/21), dostupna na <https://www.zagreb.hr/zagrebacka-strategija-borbe-protiv-siromastva-i-so/170235>

¹⁶ Okvirna strategija pametnog Grada Zagreba – Zagreb Smart City – vizija do 2030. godine (Službeni glasnik Grada Zagreba 4/19), dostupna na <https://www1.zagreb.hr/sluzbeni-glasnik/#/app/akt?id=2696767a-cf5a-4f8d-94e6-ee6e9d0367f5>

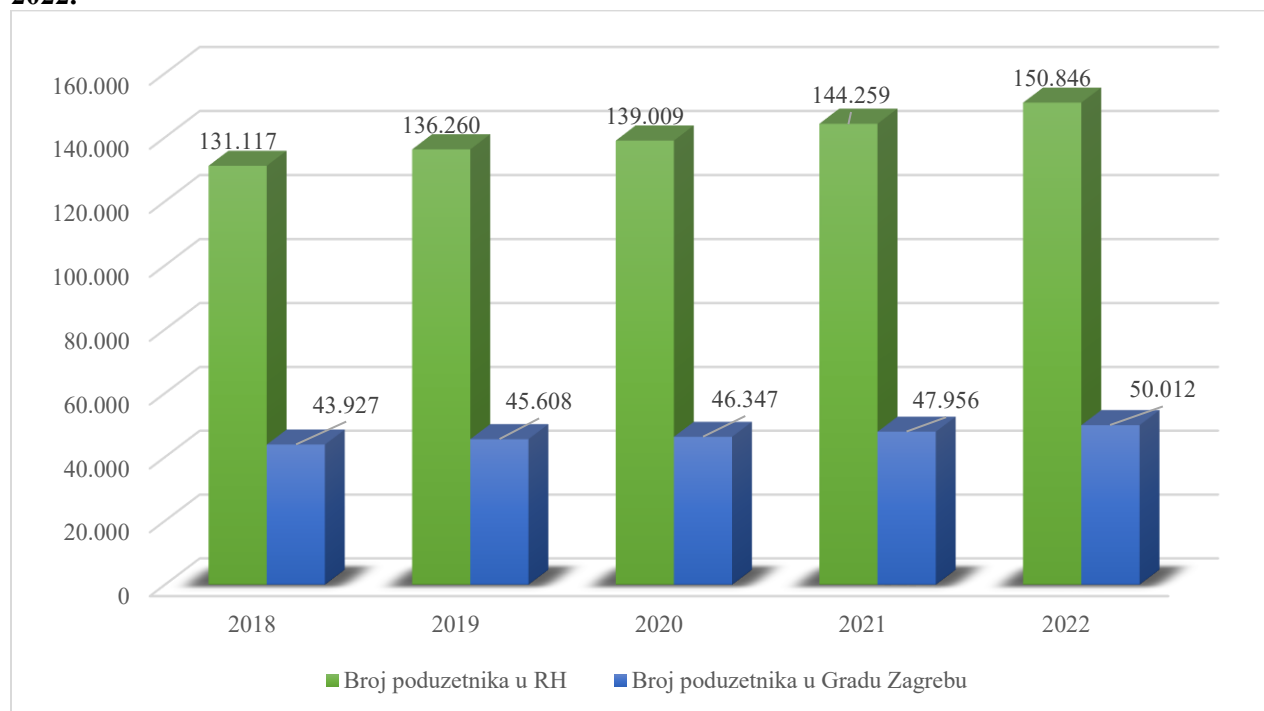
3. ANALIZA STANJA PODUZETNIŠTVA I OBRTA U GRADU ZAGREBU

Za analizu su odabrani podatci o broju, strukturi i dinamici kretanja poduzetnika, broju zaposlenih po djelatnostima te ostvarenim financijskim rezultatima u poslovanju poduzetnika. Također su analizirani podatci o kretanjima broja obrtnika i zaposlenih kod obrtnika. Za analizu su korišteni podatci Financijske agencije, Državnog zavoda za statistiku, Hrvatske obrtničke komore, Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje te interna dokumentacija Gradskog ureda za gospodarstvo, ekološku održivost i strategijsko planiranje.

3.1. Kretanje broja poduzetnika i obrtnika te zaposlenih kod poduzetnika i obrtnika

Poduzetnici Grada Zagreba čine nešto više od trećine ukupnog broja poduzetnika Republike Hrvatske, što je pokazatelj daljnje dominantne pozicije Grada Zagreba u nacionalnom gospodarstvu.

Slika 1. Kretanje broja poduzetnika u Republici Hrvatskoj i Gradu Zagrebu u razdoblju od 2018. do 2022.

Izvor: Obrada Gradskog ureda za gospodarstvo, ekološku održivost i strategijsko planiranje na osnovi podataka Financijske agencije iz odgovarajućih analiza financijskih rezultata poslovanja poduzetnika Grada Zagreba i Republike Hrvatske za pojedinu godinu u razdoblju od 2018. do 2022.

Iz slike 1. je vidljivo da je zadnjih pet godina broj poduzetnika u Republici Hrvatskoj i Gradu Zagrebu imao kontinuirani rast tako da je rast broja poduzetnika u 2022. u odnosu na 2018. bio nešto veći u Republici Hrvatskoj (15,1 %), nego što je bio u Gradu Zagrebu (13,9 %).

Kako bi se dobio detaljniji uvid u kretanje broja poduzetnika i zaposlenih u Gradu Zagrebu, odnosno kako bi se bolje utvrdile dinamičke promjene, u razmatranje je uzeto duže vremensko razdoblje, tj. analizirani su duži vremenski nizovi pa je napravljena analiza kretanja broja poduzetnika i zaposlenih po područjima djelatnosti za desetogodišnje razdoblje od 2013. – 2022. Analizom podataka o broju poduzetnika u Gradu Zagrebu po djelatnostima prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti 2007. – NKD 2007. (u daljnjem tekstu: NKD-u 2007.) navedenima u tablici 1., utvrđeno je ukupno netopovećanje broja poduzetnika na razini 16.683, što čini prosječnu godišnju stopu rasta od 4,6 %. Pri tome je najznačajnije povećanje broja poduzetnika u djelatnosti M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti u kojoj se broj poduzetnika u 2022. u odnosu na 2013. povećao za 3.516 ili 67,5 %, slijedi djelatnost J Informacije i komunikacije gdje je broj poduzetnika povećan za 2.009 ili 55,6 %, zatim djelatnost F Građevinarstvo u kojoj je broj poduzetnika povećan za 1.997 ili 61,8 % te I Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane u kojoj je broj poduzetnika u desetogodišnjem razdoblju povećan za 1.736 ili 46,6 %.

Od svih promatranih djelatnosti najveća prosječna godišnja stopa rasta broja poduzetnika zabilježena je u djelatnosti R Umjetnost, zabava i rekreacija (9,7 %), slijedi djelatnost I Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (9,1 %), potom djelatnost N Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti (8,3 %).

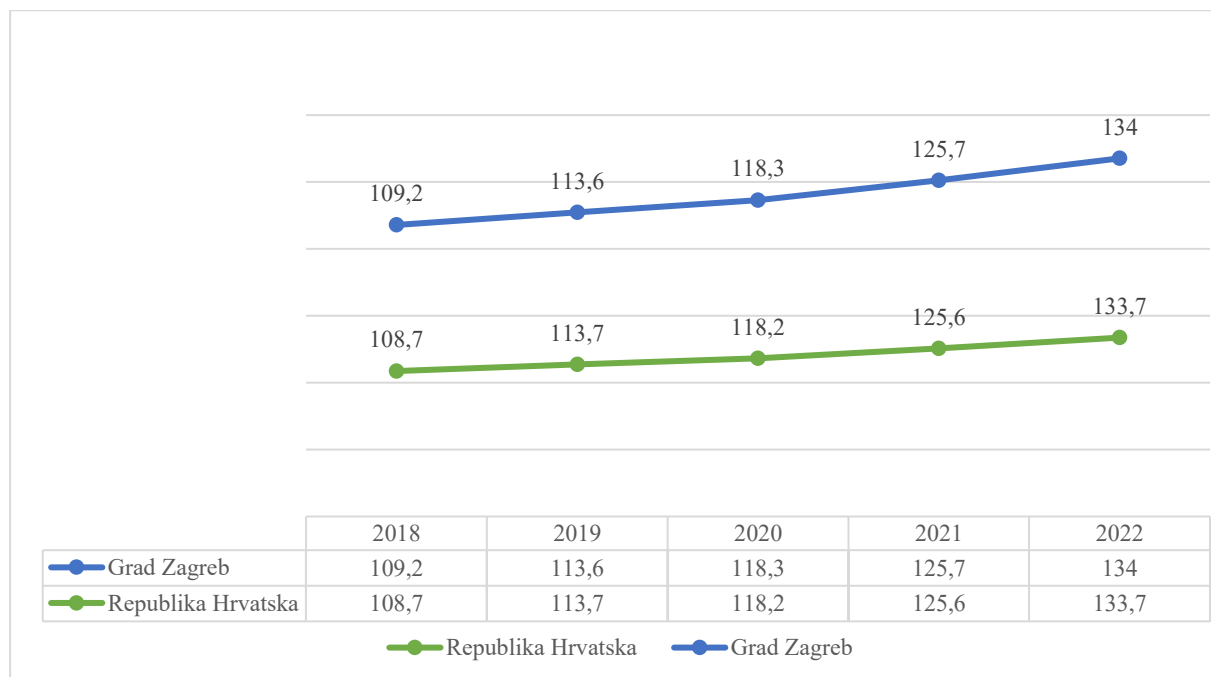
U promatranom razdoblju samo su tri djelatnosti imale neznatno smanjenje broja poduzetnika: B Rudarstvo i vađenje, K Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja te djelatnost O Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje.

Tablica 1. Dinamika kretanja broja poduzetnika po djelatnostima prema NKD-u 2007. u Gradu Zagrebu u razdoblju 2013. – 2022.

Struktura/Godina	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	Razlika	Stopa
A Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	249	258	291	332	352	391	372	382	386	415	166	6%
B Rudarstvo i vađenje	33	33	31	35	28	29	28	28	25	26	-7	-2,2%
C Prerađivačka industrija	2.961	3.063	3.082	3.301	3.434	3.686	3.758	3.829	3.908	4.036	1.075	3,52%
D Opskrba električnom energijom...	210	224	228	229	221	225	240	254	299	358	148	6,35%
E Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda...	95	108	114	116	115	110	110	117	123	128	33	3,48%
F Građevinarstvo	3.228	3.183	3.106	3.306	3.453	3.864	4.127	4.383	4.819	5.225	1.997	5,6%
G Trgovina na veliko i malo...	9.335	9.319	9.216	9.849	9.994	10.513	10.552	10.573	10.570	10.504	1.169	1,35%
H Prijevoz i skladištenje	874	880	894	997	1.060	1.435	1.856	1.619	1.653	1.689	815	-3,32%
I Djelatnost pružanja smještaja...	1.516	1.728	1.877	2.123	2.433	2.964	3.081	3.138	3.254	3.252	1.736	9,1%
J Informacije i komunikacije	2.518	2.663	2.775	3.049	3.195	3.505	3.672	3.817	4.105	4.527	2.009	6,8%
K Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	323	320	321	218	211	246	258	266	298	313	-10	0,64%
L Poslovanje nekretninama	1.325	1.328	1.358	1.490	1.584	1.765	1.883	1.977	2.118	2.388	1.063	6,83%
M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	7.312	7.576	7.856	8.570	9.047	9.694	9.947	10.155	10.405	10.828	3.516	4,5%
N Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	1.150	1.281	1.357	1.582	1.847	2.027	2.091	2.129	2.191	2.331	1.181	8,3%
O Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	24	23	24	26	29	23	21	21	23	20	-4	-1,43%
P Obrazovanje	368	396	470	541	581	617	637	647	653	658	290	6,83%
Q Djelatnost zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	401	433	445	524	544	592	637	640	685	755	354	7,38%
R Umjetnost, zabava i rekreacija	327	354	391	466	508	585	637	660	704	745	418	9,7%
S Ostale uslužne djelatnosti	983	1.062	1.151	1.269	1.381	1.532	1.578	1.579	1.606	1.646	663	-6,03%
UKUPNO	33.329	34.336	35.089	38.127	40.120	43.927	45.608	46.347	47.956	50.012	16.683	4,64%

Izvor: Obrada Gradskog ureda za gospodarstvo, ekološku održivost i stratejsko planiranje na osnovi podataka Financijske agencije iz odgovarajućih analiza financijskih rezultata poslovanja poduzetnika Grada Zagreba za pojedinu godinu u razdoblju od 2013. do 2022.

Slika 2. Indeksi kretanja broja poduzetnika realnog sektora u Republici Hrvatskoj i Gradu Zagrebu u razdoblju 2018. – 2022. (2017. = 100)

Izvor: Obrada Gradskog ureda za gospodarstvo, ekološku održivost i strategijsko planiranje na osnovi podataka Financijske agencije iz odgovarajućih analiza financijskih rezultata poslovanja poduzetnika Grada Zagreba i Republike Hrvatske za pojedinu godinu u razdoblju od 2017. do 2022.

Kako je vidljivo iz slike 2., indeksi kretanja broja poduzetnika realnog sektora¹⁷ u Republici Hrvatskoj i Gradu Zagrebu u razdoblju od 2018. do 2022. pokazuju uzlazne trendove. Pri tome je u 2022. broj poduzetnika u Republici Hrvatskoj u realnom sektoru porastao za 33,7 %, a slična situacija je i u Gradu Zagrebu gdje je broj poduzetnika porastao za 34 % u odnosu na bazu 2017. Promatrano prema djelatnostima koje su ubrojene u realni sektor, najveći rast broja poduzetnika je u djelatnosti D Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija 62 % i djelatnosti G Građevinarstvo 51,3 %. Zanimljivo je da se sektor građevinarstva nalazi među prva tri područja u Gradu Zagrebu po broju poduzetnika i broju zaposlenih, dok je u godinama koje su slijedile neposredno nakon svjetske financijske krize 2008. upravo taj sektor obilježile značajnim padom aktivnosti i zaposlenosti i to sve do 2015., nakon čega je došlo do izraženijeg oporavka. Razlog su svakako i pozitivni trendovi u kretanjima na tržištu nekretnina te izgradnja prometne infrastrukture.

Važno je spomenuti da su u promatranom razdoblju prisutni uzlazni trendovi u broju poduzetnika, iako promatrano razdoblje uključuje i vrijeme pandemije COVID-19 (ožujak 2020. – svibanj 2023.) i zatvaranja gospodarstva u cijelom svijetu.

U tablici 2. prikazano je kretanje broja zaposlenih kod poduzetnika po djelatnostima u razdoblju od 2013. do 2022. iz čega je vidljivo da je ukupno netopovećanje broja zaposlenih 43.619, što čini prosječnu godišnju stopu rasta od 1,4 %.

¹⁷ Za potrebe analize kao djelatnosti koje se mogu ubrojiti u „realni sektor“ obuhvaćene su djelatnosti: **A** Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo, **B** Rudarstvo i vađenje, **C** Prerađivačka industrija, **D** Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija, **E** Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša i **F** Građevinarstvo.

Najveća promjena u broju zaposlenih bila je u djelatnosti J Informacije i komunikacije s nominalnim povećanjem broja zaposlenih za 10.459 i prosječnom godišnjom stopom rasta broja zaposlenih od 4,25 %. Slijede djelatnosti M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti s nominalnim povećanjem broja zaposlenih za 10.301 i prosječnom godišnjom stopom rasta zaposlenih od 4% te I Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane s povećanjem broja zaposlenih za 10.153 i prosječnom godišnjom stopom rasta zaposlenih od 8,51 %.

Pritom, djelatnost E Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te sanacije okoliša ima najveću prosječnu godišnju stopu rasta broja zaposlenih od 21,8 %, s nominalnim povećanjem broja zaposlenih za 5.367.

Djelatnost L Poslovanje nekretninama je u promatranom razdoblju imalo najveće nominalno smanjenje broja zaposlenih za 10.140 te najveći godišnji pad zaposlenih, odnosno prosječna godišnja stopa pada zaposlenosti iznosi -9,8 %.

Tablica 2. Dinamika kretanja broja zaposlenih kod poduzetnika po djelatnostima prema NKD-u 2007. u Gradu Zagrebu u razdoblju 2013. – 2022.

Struktura/Godina	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	Razlika	Stopa
A Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	9.230	8.765	8.744	8.489	8.429	8.931	9.040	8.931	8.932	8.808	-422	-0,48%
B Rudarstvo i vađenje	2.831	2.538	2.428	2.067	1.840	1.790	1.838	1.492	1.566	1.528	-1.303	-6,32%
C Prerađivačka industrija	53.997	54.395	53.103	49.172	49.546	54.311	54.596	53.469	53.771	52.318	-1.679	-0,26%
D Opskrba električnom energijom...	12.911	12.519	12.405	12.250	12.278	11.478	11.835	12.041	12.166	11.552	-1.359	-1,18%
E Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda...	2.341	2.538	2.485	2.682	2.778	2.887	2.831	7.902	7.858	7.708	5.367	21,83%
F Građevinarstvo	25.074	21.893	21.785	21.286	23.076	26.353	27.697	28.431	30.759	30.918	5.844	2,62%
G Trgovina na veliko i malo...	85.088	85.553	83.386	75.238	75.516	92.148	94.325	92.99	92.203	92.979	7.891	1,29%
H Prijevoz i skladištenje	33.150	31.086	29.253	29.861	27.316	31.600	32.115	31.731	31.669	31.593	-1.557	-0,32%
I Djelatnost pružanja smještaja...	9.682	11.579	12.465	14.264	15.289	17.688	18.255	17.525	18.426	19.835	10.153	8,51%
J Informacije i komunikacije	24.094	24.164	23.465	24.710	26.752	28.473	30.478	31.327	29.865	34.553	10.459	4,25%
K Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	5.385	5.451	5.859	5.325	5.175	5.128	5.332	5.197	4.909	4.955	-430	-0,81%
L Poslovanje nekretninama	14.272	11.785	11.068	11.357	12.124	8.538	8.772	3.776	3.662	4.132	-10.140	-9,79%
M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	24.463	26.089	26.708	28.304	30.005	30.541	31.997	32.075	33.546	34.764	10.301	4%
N Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	19.215	19.842	22.041	24.019	24.681	25.195	24.883	23.873	22.515	23.483	4.268	2,38%
O Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	304	285	258	251	264	264	259	112	297	316	12	11,1%
P Obrazovanje	1.613	1.610	2.103	2.300	2.444	2.586	2.641	2.503	2.479	2.604	991	5,87%
Q Djelatnost zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	3.026	3.304	3.689	4.041	4.333	4.668	5.043	5.071	5.574	5.881	2.855	7,71%
R Umjetnost, zabava i rekreacija	5.726	5.563	5.589	5.661	6.074	6.202	6.416	6.144	6.228	6.417	691	1,33%
S Ostale uslužne djelatnosti	2.952	3.114	3.239	3.559	4.021	4.266	4.371	4.435	4.365	4.437	1.485	4,72%
UKUPNO	335.381	332.111	330.102	324.866	331.978	363.093	372.776	369.08	370.821	379.000	43.619	1,42%

Izvor: Obrada Gradskog ureda za gospodarstvo, ekološku održivost i strategijsko planiranje na osnovi podataka Financijske agencije iz odgovarajućih analiza financijskih rezultata poslovanja poduzetnika Grada Zagreba za pojedinu godinu u razdoblju od 2013. do 2022.

Tablica 3. Kretanje broja obrtnika i zaposlenih kod obrtnika – osiguranika u Republici Hrvatskoj i Gradu Zagrebu u razdoblju 2013. – 2022.

Struktura/Godina	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
A. Republika Hrvatska								
1. Broj obrtnika	62.399	59.951	57.696	56.558	57.412	59.853	64.998	66.963
2. Broj zaposlenih kod obrtnika	99.116	96.908	96.797	98.290	97.609	96.858	96.072	93.056
3. Ukupni broj zaposlenih	161.515	156.859	154.493	154.848	155.021	156.711	161.070	160.019
4. Prosječni broj zaposlenih	1,6	1,6	1,7	1,7	1,7	1,6	1,5	1,4
B. Grad Zagreb								
1. Broj obrtnika	10.905	10.430	9.999	9.784	10.313	11.151	12.701	13.013
2. Broj zaposlenih kod obrtnika	14.381	13.645	13.326	13.313	12.892	12.488	12.045	11.349
3. Ukupni broj zaposlenih	25.286	24.075	23.325	23.097	23.205	23.639	24.746	24.362
4. Prosječni broj zaposlenih	1,3	1,3	1,3	1,4	1,3	1,1	0,9	0,9

Tablica 4. Kretanje broja obrtnika i zaposlenih kod obrtnika – osiguranika u Republici Hrvatskoj i Gradu Zagrebu u razdoblju 2013. – 2022. – nastavak

Struktura/Godina	2021.	2022.	Razlika	Stopa
A. Republika Hrvatska				
1. Broj obrtnika	70.411	73.742	11.343	1,96%
2. Broj zaposlenih kod obrtnika	96.206	95.173	-3.943	-0,43%
3. Ukupni broj zaposlenih	166.617	168.915	7.400	0,52%
4. Prosječni broj zaposlenih	1,4	1,3	-	-
B. Grad Zagreb				
1. Broj obrtnika	13.616	14.173	3.268	3,11%
2. Broj zaposlenih kod obrtnika	11.423	11.133	-3.248	-2,78%
3. Ukupni broj zaposlenih	25.039	25.306	20	0,05%
4. Prosječni broj zaposlenih	0,8	0,8	-	-

Izvor: Obrada Gradskog ureda za gospodarstvo, ekološku održivost i strategijsko planiranje podataka Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje i Hrvatske obrtničke komore (Podatci se odnose samo na obrtnike – osiguranike mirovinskog osiguranja kojima je obrt prva i jedina djelatnost, a s te osnove plaćaju doprinos za mirovinsko osiguranje. U ovaj broj nisu uključeni obrtnici koji imaju otvoren obrt uz radni odnos te plaćaju obvezne doprinose s osnove obrta prema godišnjoj poreznoj prijavi.

Tablica 5. Dinamika kretanja broja obrta i obrtnika po djelatnostima prema NKD-u 2007. u Republici Hrvatskoj i Gradu Zagrebu u razdoblju 2018. – 2022.

(stanje na dan 31.12.)

Struktura/Godina	2018.		2019.		2020.		2021.		2022.	
	Broj obrta	Broj obrtnika	Broj obrta	Broj obrtnika	Broj obrta	Broj obrtnika	Broj obrta	Broj obrtnika	Broj obrta	Broj obrtnika
A. Republika Hrvatska - ukupno	81.366	81.941	88.589	89.191	90.939	91.519	96.591	97.157	102.077	102,682
C-Prerađivačka industrija	8.953	9.040	9.317	9.405	9.442	9.528	9.889	9.978	10.309	10.400
F-Građevinarstvo	9.014	9.038	9.887	9.914	10.423	10.448	11.270	11.298	12.162	12.185
G-Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	11.680	11.761	11.636	11.722	11.507	11.591	11.564	11.645	11.426	11.500
H-Prijevoz i skladištenje	7.552	7.577	8.235	8.261	8.012	8.039	8.064	8.089	8.431	8.459
I-Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	10.612	10.776	10.424	10.588	10.137	10.299	9.975	10.126	9.775	9.936
J-Informacije i komunikacije	3.642	3.660	4.920	4.939	5.452	5.469	6.347	6.371	6.588	6.610
M-Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	7.677	7.730	9.776	9.837	10.925	10.980	12.554	12.605	13.881	13.944
N-Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	5.218	5.243	6.031	6.060	5.991	6.019	6.432	6.457	7.279	7.313
S-Ostale uslužne djelatnosti	9.600	9.637	10.226	10.264	10.568	10.601	11.183	11.212	11.868	11.905
Ostalo	7.418	7.479	8.137	8.201	8.482	8.545	9.313	9.376	6.418	6.471
B. Grad Zagreb - ukupno	14.573	14.646	16.939	17.018	17.762	17.839	19.109	19.180	20.206	20.295
C-Prerađivačka industrija	1.540	1.555	1.586	1.604	1.598	1.616	1.626	1.644	1.680	1.702
F-Građevinarstvo	945	949	999	1.003	1.069	1.073	1.130	1.134	1.207	1.213
G-Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala	1.873	1.880	1.837	1.843	1.834	1.842	1.819	1.827	1.759	1.768
H-Prijevoz i skladištenje	1.447	1.447	1.628	1.629	1.558	1.559	1.464	1.464	1.474	1.478
I-Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	938	951	869	880	817	826	774	779	732	737
J-Informacije i komunikacije	1.412	1.418	2.006	2.013	2.157	2.163	2.446	2.455	2.477	2.485
M-Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	2.651	2.661	3.671	3.682	4.153	4.163	4.800	4.812	5.266	5.283
N-Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	837	839	986	991	1.008	1.012	1.115	1.117	1.231	1.235
S-Ostale uslužne djelatnosti	2.015	2.026	2.134	2.145	2.166	2.176	2.252	2.260	2.346	2.355
Ostalo	915	920	1.223	1.228	1.402	1.409	1.683	1.688	550	550

Izvor: interna dokumentacija Gradskog ureda za gospodarstvo, ekološku održivost i strategijsko planiranje

Kretanje broja obrtnika i zaposlenih kod obrtnika – osiguranika te dinamike broja obrta i obrtnika po djelatnostima prema NKD-u 2007. prikazano je u tablicama 3., 4. i 5.

U tablicama 3. i 4. prikazano je kretanje broja obrtnika i broja zaposlenih kod obrtnika za razdoblje od 2013. do 2022. u Gradu Zagrebu u usporedbi s podacima za Republiku Hrvatsku, s time da se podatci odnose samo na obrtnike – osiguranike mirovinskog osiguranja kojima je obrt prva i jedina djelatnost i koji s te osnove plaćaju doprinos za mirovinsko osiguranje. U tim podacima nisu uključeni obrtnici koji imaju otvoren obrt uz radni odnos te plaćaju obvezne doprinose s osnove obrta prema godišnjoj poreznoj prijavi.

Analizom podataka iz tablica 3. i 4. vidljiv je rast broja obrtnika od 2017., kako u Republici Hrvatskoj, tako i u Gradu Zagrebu. Međutim, ono što zabrinjava je pad broja zaposlenih kod obrtnika. U 2022. je broj zaposlenih kod obrtnika u Republici Hrvatskoj u odnosu na 2013. bio manji za 4% (3.943), dok je u Gradu Zagrebu taj pad znatno izraženiji s obzirom da je broj zaposlenih smanjen za 22,6 % (3.248).

Tablica broj 5. prikazuje dinamiku kretanja broja obrta i obrtnika prema NKD-u 2007. u Republici Hrvatskoj i Gradu Zagrebu za razdoblje od 2018. do 2022. U promatranom razdoblju vidljiv je kontinuirani rast broja obrta i obrtnika. Na razini Republike Hrvatske u 2022. u odnosu na 2018. broj obrta je bio veći za 20.711 ili 25,5 %, a približno je porastao i broj obrtnika za 20.741 ili 25,3 %.

Podatci za Grad Zagreb bilježe veći postotni rast broja obrta i obrtnika u odnosu na razinu Republike Hrvatske u istom razdoblju. Tako je broj obrta u 2022. bio veći za 5.633 ili 38,7 % nego u 2018., a broj obrtnika za 5.649 ili 38,6 %.

U promatranom razdoblju također je vidljiv rast udjela broja obrta i obrtnika Grada Zagreba u ukupnom broju Republike Hrvatske, pri čemu je udjel broja obrta u svim godinama jednak udjelu broja obrtnika. Tako je udjel broja obrta Grada Zagreba u ukupnom broju svih obrta u zemlji u 2018. bio 17,9 %, dok je u 2022. porastao na 19,8 %, a ista situacija je i kod broja obrtnika.

Gledano po djelatnostima, najveći rast broja obrta i obrtnika u Republici Hrvatskoj bio je u djelatnostima J Informacije i komunikacije i u M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti, a ista situacija je i u Gradu Zagrebu. Kontinuirani rast broja obrta i obrtnika na razini Republike Hrvatske i Grada Zagreba je i u djelatnostima C Prerađivačka industrija, F Građevinarstvo i N Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti.

Pad broja obrta na razini Republike Hrvatske i Grada Zagreba zabilježen je u djelatnostima I Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane i u G Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala.

3.2. Ostvareni financijski rezultati poduzetnika

Za potrebe analize podataka o poslovanju poduzetnika odabrani su podaci o kretanju broja poduzetnika prema njihovoj veličini, prihodima, rashodima, ostvarenom financijskom rezultatu, investicijama u dugotrajnu imovinu, vanjskotrgovinskoj razmjeni te o njihovim temeljnim bilančnim pozicijama.

U tablici 6. su podaci o poslovanju poduzetnika u Republici Hrvatskoj i Gradu Zagrebu u petogodišnjem razdoblju, tj. od 2018. do 2022.

Iz prezentiranih podataka vidljivo je da u analitičkom razdoblju dominantnu ulogu u ukupnom broju poduzetnika imaju mikro i mali poduzetnici koji bilježe kontinuirani rast, dok je kod srednjih i velikih u 2021. došlo do manjeg pada broja poduzetnika u odnosu na godinu ranije.

Također je evidentno da se pandemija COVID-19 negativno odrazila na poslovanje poduzetnika, kako u Republici Hrvatskoj, tako i Gradu Zagrebu zbog zatvaranja dijela gospodarstva, a o čemu govore podaci o padu broja zaposlenih, ukupnog prihoda, netodobiti te rastu broja poduzetnika s gubitkom u 2020. u odnosu na predpandemijsku 2019. Tako je primjerice netodobit poduzetnika u 2020. bila za oko jednu trećinu manja od dobiti koju su ostvarili u 2019.

Međutim, već sljedeće godine došlo je do oporavka, odnosno do porasta broja zaposlenih, prihoda, dobiti i smanjenja broja poduzetnika koji su ostvarili gubitak. Ovom oporavku svakako su pridonijele mjere koje su se poduzele radi očuvanja radnih mjesta i ublažavanja negativnih posljedica pandemije na gospodarstvo.

Tablica 6. Odabrani podatci za usporednu analizu financijskih rezultata poslovanja poduzetnika u Republici Hrvatskoj i u Gradu Zagrebu u razdoblju 2018. – 2022.

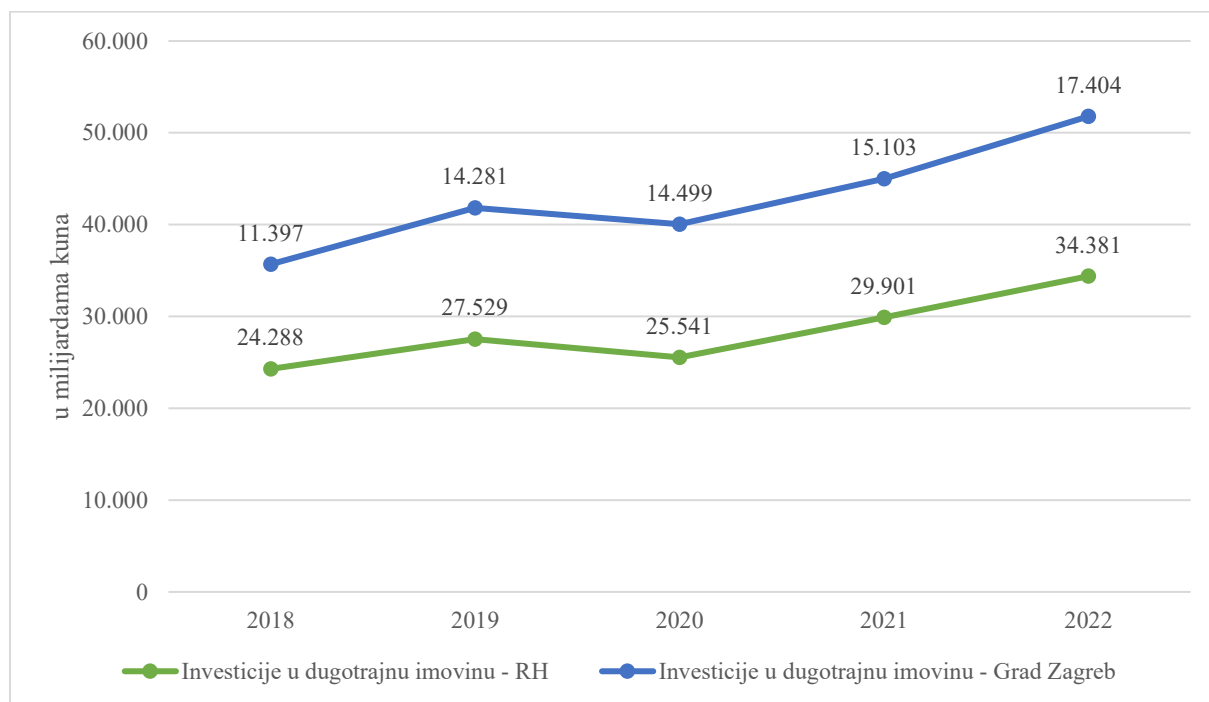
(financijske veličine u milijunima kuna)

Struktura/Godina	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
	A. Republika Hrvatska					B. Grad Zagreb				
1. Broj poduzetnika	131.117	136.26	139.009	144.259	150.846	43.927	45.608	46.347	47.956	50.012
1.1. Mikro	117.942	122.403	124.348	129.620	134.587	39.418	40.877	41.325	42.889	44.432
1.2. Mali	11.317	11.962	12.638	12.678	14.102	3.795	3.997	4.230	4.304	4.735
1.3. Srednji	1.498	1.525	1.632	1.589	1.753	547	567	602	583	655
1.4. Veliki	360	370	391	372	404	167	167	190	180	190
2. Broj zaposlenih	939.954	969.776	947.874	964.742	996.213	363.093	372.776	369.080	370.821	379.000
3. Prosječna mjesečna neto plaća	5.584	5.815	5.971	6.350	6.973	6.402	6.661	6.903	7.321	36.342
4. Ukupni prihodi	751.160	796.126	743.841	885.744	1.098.831	374.962	399.899	368.994	409.493	535.660
5. Ukupni rashodi	715.420	756.496	716.929	831.907	1.038.538	354.729	376.832	353.706	382.586	510.323
6. Dobit razdoblja	46.905	48.872	45.922	61.918	74.972	24.493	26.254	23.669	29.775	35.676
7. Gubitak razdoblja	18.655	17.591	24.952	17.082	28.089	8.566	7.744	11.478	7.509	17.474
8. Neto financijski rezultat	28.250	31.281	20.970	44.835	46.884	15.927	18.510	12.191	22.266	18.203
9. Broj poduzetnika s dobiti	88.824	90.955	82.743	94.288	102.270	29.790	30.614	28.208	30.374	33.701
10. Broj poduzetnika s gubitkom	42.293	45.305	56.266	49.971	48.576	14.137	14.994	18.139	15.087	16.311
11. Investicije u dugotrajnu imovinu	24.288	27.529	25.541	29.901	34.381	11.397	14.281	14.499	15.103	17.404
12. Imovina - Aktiva	1.142.193	1.216.019	1.244.429	1.324.257	1.392.463	632.192	686.733	706.673	737.067	732.517
12.1. Potraživanja	113	201	242	154	164	46.810	91.226	28.903	34.990	65.445
12.2. Dugotrajna imovina	748.798	799.251	818.759	845.465	856.533	431.255	469.838	486.112	493.929	477.194
12.3. Kratkotrajna imovina	381.698	396.076	404.427	454.988	521.246	194.987	201.646	205.257	226.555	248.453
12.4. Aktivna vremenska razgraničenja	11.584	20.490	21.000	23.651	14.521	5.903	15.159	15.275	16.547	6.804
13. Izvori - Pasiva	1.142.193	1.216.019	1.244.429	1.324.257	1.392.463	632.192	686.733	706.673	737.067	732.517
13.1. Kapital i rezerve	406.013	475.988	491.682	533.340	554.079	234.832	294.477	305.387	322.313	306.407
13.2. Rezerviranja	27.192	16.909	17.710	18.732	18.999	19.518	11.901	12.375	12.936	12.516
13.3. Dugoročne obveze	274.167	325.106	327.851	324.185	336.064	145.452	179.485	180.583	169.609	172.548
13.4. Kratkoročne obveze	377.797	330.472	333.148	366.156	403.717	206.029	165.204	169.258	188.905	204.765
13.5. Pasivna vremenska razgraničenja	57.024	67.545	74.038	81.844	79.604	26.361	35.665	39.070	43.303	36.281

Izvor: Obrada Gradskog ureda za gospodarstvo, ekološku održivost i strategijsko planiranje na osnovi podataka Financijske agencije iz odgovarajućih analiza financijskih rezultata poslovanja poduzetnika Republike Hrvatske i Grada Zagreba za pojedinu godinu u razdoblju od 2018. do 2022.

Podatci o kretanju investicija u dugotrajnu imovinu za Grad Zagreb i za Republiku Hrvatsku prikazani su na slici broj 3. te pokazuju povoljne trendove kretanja. Investicije poduzetnika Republike Hrvatske u dugotrajnu imovinu iznosile su 34,4 milijardi kuna u 2022., što je 10,1 milijardu kuna više nego u 2018. te je povećanje od 41,6 %. Investicije u dugotrajnu imovinu poduzetnika Grada Zagreba također bilježe pozitivan trend. U 2022. iznosile su 17,4 milijardi kuna, što je povećanje od 6 milijardi kuna ili 52,7 % u odnosu na 2018. kada su iznosile 11,4 milijardi kuna.

Slika 3. Kretanje investicija u dugotrajnu imovinu poduzetnika u Republici Hrvatskoj i Gradu Zagrebu u razdoblju od 2018. – 2022.

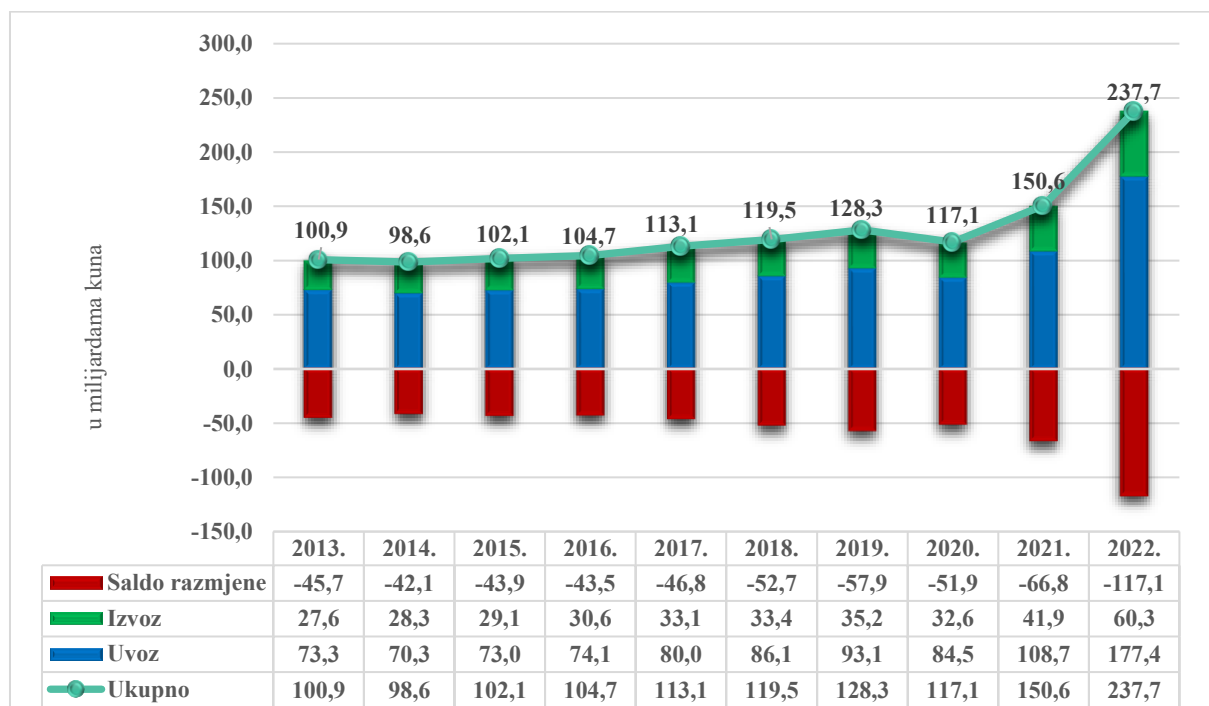

Izvor: Obrada Gradskog ureda za gospodarstvo, ekološku održivost i stratejsko planiranje na osnovi podataka Financijske agencije iz odgovarajućih analiza financijskih rezultata poslovanja poduzetnika Grada Zagreba za pojedinu godinu u razdoblju od 2018. do 2022.

Prethodno utvrđena kretanja investicija u dugotrajnu imovinu mogu se povezati s kretanjima vrijednosti ukupne imovine, ali i ukupnim poslovnim aktivnostima izraženim ukupnim prihodima tijekom analitičkog razdoblja 2018. – 2022. Kako je prikazano u tablici 6., ukupna imovina poduzetnika Republike Hrvatske u 2022. povećana je za 21,9 % u usporedbi s imovinom poduzetnika za 2018. Ukupna imovina poduzetnika Grada Zagreba je tijekom 2022. povećana za 15,9 % u odnosu na 2018.

Kretanje vrijednosti robne razmjene s inozemstvom u razdoblju od 2013. do 2022. u Gradu Zagrebu prikazano je na slici 4.

Slika 4. Kretanje vrijednosti vanjskotrgovinske razmjene Grada Zagreba u razdoblju 2013. – 2022.

Izvor: Obrada Gradskog ureda za gospodarstvo, ekološku održivost i strategijsko planiranje na osnovi podataka Državnog zavoda za statistiku

Kako je vidljivo iz slike 4., vrijednost robne razmjene Grada Zagreba s inozemstvom u 2022. iznosila je 237,7 milijardi kuna, što je povećanje od 135,6 % u odnosu na 2013. kada je iznosila 100,9 milijardi kuna. Pokrivenost uvoza izvozom iznosi 34 % te je ostvaren vanjskotrgovinski deficit u 2022. u iznosu od 117,1 milijardi kuna, a što je najviši deficit u zadnjih deset godina.

Uvođenjem eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj početkom 2023. za očekivati je da će se u narednom razdoblju vidjeti određeni pozitivni učinci na poslovanje izvozno orijentiranih poduzetnika.

Tablica 7. Broj poduzetnika, ukupni prihodi i dobit ili gubitak razdoblja poduzetnika u Gradu Zagrebu po djelatnostima prema NKD-u 2007. u razdoblju od 2018. – 2022.

(iznosi u tisućama kuna)

Struktura/Godina	2018.			2019.			2020.			2021.			2022.		
	BROJ PODUZEINIK	UKUPNI PRIHODI	DOBITILI GUBITAK	BROJ PODUZEINIK	UKUPNI PRIHOD	DOBITILI GUBITAK	BROJ PODUZEINIK	UKUPNI PRIHODI	DOBITILI GUBITAK	BROJ PODUZEINIK	UKUPNI PRIHODI	DOBITILI GUBITAK	BROJ PODUZEINIK	UKUPNI PRIHODI	DOBITILI GUBITAK
A Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	391	3.430.595	66.155	372	3.527.182	68.555	382	3.405.877	41.280	386	3.702.930	24.459	415	4.494.575	308.367
B Rudarstvo i vađenje	29	2.196.875	138.151	28	2.117.372	-100.076	28	1.342.674	-300.762	25	1.361.052	-135.069	26	1.283.061	-34.435
C Prerađivačka industrija	3.686	66.686.811	3.374.433	3.758	68.962.537	3.631.531	3.829	60.783.195	1.756.299	3.908	75.466.520	4.547.959	4.036	94.610.462	4.958.670
D Opskrba električnom energijom...	225	27.534.240	1.571.574	240	30.237.237	1.983.181	254	28.690.079	2.267.766	299	39.817.532	1.443.768	358	65.889.765	335.161
E Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda...	110	2.838.416	302.138	110	2.918.697	314.797	117	5.049.089	204.848	123	6.319.765	-24.737	128	7.000.030	667.857
F Građevinarstvo	3.864	21.594.446	793.247	4.127	24.204.948	210.990	4.383	22.527.260	235.415	4.819	27.528.819	1.110.677	5.225	32.837.029	1.429.509
G Trgovina na veliko i malo...	10.513	152.610.378	3.728.639	10.552	162.438.302	4.448.468	10.573	152.273.315	4.378.724	10.570	171.418.864	6.207.262	10.504	200.462.819	7.662.046
H Prijevoz i skladištenje	1.435	14.950.409	389.768	1.856	15.522.999	518.028	1.619	14.245.239	130.625	1.653	15.531.220	348.234	1.689	19.401.403	1.025.084
I Djelatnost pružanja smještaja...	2.964	6.013.211	185.348	3.081	6.597.936	314.348	3.138	4.877.146	-264.910	3.254	6.825.281	201.089	3.252	9.521.112	755.995
J Informacije i komunikacije	3.505	29.115.772	2.803.821	3.672	30.562.738	2.699.519	3.817	26.961.170	2.538.738	4.105	31.760.376	3.266.900	4.527	37.697.331	3.820.612
K Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	246	5.214.469	-27.142	258	5.218.290	-206.120	266	4.779.997	-823.457	298	6.249.480	1.167.450	313	5.892.692	234.545
L Poslovanje nekretninama	1.765	7.503.339	-102.559	1.883	7.901.529	563.483	1.977	5.681.395	-711.247	2.118	6.432.469	646.877	2.388	6.430.587	730.598
M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	9.694	20.917.196	2.162.814	9.947	23.408.695	2.895.218	10.155	22.176.968	2.156.265	10.405	25.551.710	3.605.030	10.828	30.568.003	-5.594.643
N Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	2.027	6.450.211	58.105	2.091	7.248.453	255.56	2.129	5.528.005	-21.074	2.191	6.335.813	314.015	2.331	8.530.200	498.973
O Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	23	61.073	4.367	21	54.207	1.623	21	29.412	3.488	23	56.157	3.005	20	58.524	3.338
P Obrazovanje	617	739.372	40.277	637	796.503	54.230	647	723.927	62.628	653	823.978	70.279	658	975.807	102.435
Q Djelatnost zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	592	1.692.974	92.157	637	2.062.976	111.537	640	1.858.518	103.310	685	2.390.980	231.712	755	2.664.753	214.388
R Umjetnost, zabava i rekreacija	585	3.229.140	191.813	637	3.844.998	655.481	660	3.126.957	331.515	704	3.645.887	402.763	745	5.073.227	878.347
S Ostale uslužne djelatnosti	1.532	2.090.781	108.327	1.578	2.176.222	44.440	1.579	1.796.820	56.836	1.606	1.800.724	125.755	1.646	1.965.973	157.408
UKUPNO	43.927	374.961.708	15.926.789	45.608	399.898.534	18.509.772	46.347	368.993.688	12.190.759	47.956	433.182.053	23.616.882	50.012	535.660.327	18.202.658

Izvor: Obrada Gradskog ureda za gospodarstvo, ekološku održivost i strategijsko planiranje na osnovi podataka Financijske agencije iz odgovarajućih analiza financijskih rezultata poslovanja poduzetnika Grada Zagreba za pojedinu godinu u razdoblju od 2018. do 2022.

U tablici 7. je pregled ukupnih prihoda, odnosno financijskih rezultata poslovanja koje su zagrebački poduzetnici ostvarili u pojedinom području djelatnosti od 2018. do 2022.

Analizirajući podatke iz tablice, vidljivo je da je nakon rasta ukupnih prihoda u 2018. i 2019., a zbog pandemije COVID-19, odnosno zbog zatvaranja dijela gospodarstva i pada gospodarskih aktivnosti, u 2020. zabilježen pad ukupnih prihoda u gotovo svim područjima, osim djelatnosti E Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša. Također je u pojedinim područjima iskazan i značajan iznos netogubitka, od čega je najveći ostvaren u 2020. u djelatnostima: K Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja (823,5 milijuna kuna), L Poslovanje nekretninama (711,2 milijuna kuna), B Rudarstvo i vađenje (300,8 milijuna kuna) te u I Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (264,9 milijuna kuna). Važno je napomenuti da su na poslovanje zagrebačkih poduzetnika negativno utjecala dva snažna potresa iz 2020. kada su oštećeni mnogi gospodarski objekti.

Najveći rast ukupnih prihoda u 2022. u usporedbi s 2018. je ostvaren u djelatnostima E Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša (146,6 %), D Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija (139,3 %) i I Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (58,3 %).

U promatranom petogodišnjem razdoblju pad prihoda zabilježen je u četiri područja, od čega su najveći imali poduzetnici u djelatnosti B Rudarstvo i vađenje (41,6 %), zatim L Poslovanje nekretninama (14,3 %), potom S Ostale uslužne djelatnosti (6 %) te na kraju O Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje (4,2 %).

Tablica 8. Osnovni financijski rezultati poslovanja poduzetnika Grada Zagreba u 2022. po djelatnostima prema NKD-u 2007.

(iznosi u tisućama kuna, plaće u kunama)

Struktura/Godina	Broj poduzetnika	Ukupni prihod	Ukupni rashod	Dobit razdoblja	Gubitak razdoblja	Dobit/gubitak razdoblja	Broj zaposlenih	Prosječna mj. neto plaća po zaposl.	Izvoz u razdoblju	Uvoz u razdoblju	Trgovinski saldo (izvoz -uvoz)
A Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	415	4.494.575	3.984.110	328.939	20.571	308.367	8.808	7.381	170.071	244.209	-74.138
B Rudarstvo i vađenje	26	1.283.061	1.310.947	53.168	87.604	-34.435	1.528	11.068	65.187	99.615	-34.428
C Prerađivačka industrija	4.036	94.610.462	87.852.989	6.065.324	1.106.653	4.958.670	52.318	8.845	32.582.487	41.603.855	-9.021.368
D Opskrba električnom energijom...	358	65.889.765	65.326.917	1.131.373	796.212	335.161	11.552	9.000	26.510.021	4.750.428	21.759.593
E Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda...	128	7.000.030	6.184.185	704.815	36.958	667.857	7.708	8.455	2.002.384	99.628	1.902.756
F Građevinarstvo	5.225	32.837.029	31.039.863	2.174.518	745.009	1.429.509	30.918	7.232	1.667.972	1.637.186	30.785
G Trgovina na veliko i malo...	10.504	200.462.819	190.988.578	8.682.101	1.020.055	7.662.046	92.979	7.534	24.011.953	61.467.127	-37.455.175
H Prijevoz i skladištenje	1.689	19.401.403	18.141.273	1.369.545	344.461	1.025.084	31.593	7.368	4.769.074	1.246.405	3.522.669
I Djelatnost pružanja smještaja...	3.252	9.521.112	8.612.910	1.059.504	303.510	755.995	19.835	5.339	518.813	202.580	316.233
J Informacije i komunikacije	4.527	37.697.331	33.111.996	4.223.082	402.470	3.820.612	34.553	11.824	10.210.628	6.142.473	4.068.154
K Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	313	5.892.692	5.472.613	1.424.344	1.189.799	234.545	4.995	8.738	155.342	139.381	15.961
L Poslovanje nekretninama	2.388	6.430.587	5.484.987	1.264.624	534.027	730.598	4.132	6.381	135.755	76.566	59.189
M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	10.828	30.568.003	35.631.171	4.796.208	10.390.851	-5.594.643	34.764	8.905	6.770.397	2.321.902	4.448.494
N Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	2.331	8.530.200	7.934.457	663.027	164.054	498.973	23.483	5.617	1.520.880	703.126	817.754
O Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	20	58.524	54.224	3.477	139	3.338	316	4.683	216	188	28
P Obrazovanje	658	975.807	854.844	122.810	20.375	102.435	2.604	6.270	28.405	4.991	23.414
Q Djelatnost zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	755	2.664.753	2.407.839	247.607	33.219	214.388	5.881	7.578	101.451	31.545	69.905
R Umjetnost, zabava i rekreacija	745	5.073.227	3.928.398	1.085.165	206.818	878.347	6.417	6.224	187.437	171.683	15.754
S Ostale uslužne djelatnosti	1.646	1.965.973	1.774.237	202.756	45.348	157.408	4.437	6.333	419.219	155.881	263.338
UKUPNO	50.012	535.660.327	510.323.396	35.676.428	17.473.769	18.202.658	379.000	7.990	111.840.832	121.098.791	-9.257.959

Izvor: Obrada Gradskog ureda za gospodarstvo, ekološku održivost i strategijsko planiranje na osnovi podataka Financijske agencije iz Analize financijskih rezultata poslovanja poduzetnika Grada Zagreba za 2022.

Tablica 8. prikazuje osnovne financijske rezultate poslovanja za 50.012 zagrebačkih poduzetnika u 2022. s ostvarenih 535,7 milijardi kuna ukupnih prihoda, 510,3 milijardi kuna ukupnih rashoda, 35,7 milijardi kuna dobiti razdoblja, 17,5 milijardi gubitka razdoblja te neto financijski rezultat, odnosno netodobit u iznosu od 18,2 milijarde kuna. Iako su prihodi poduzetnika u 2022. porasli za 23,7 % u odnosu na prihode iz 2021., ostvarena netodobit u 2022. je manja za 5,41 milijardu kuna, što je smanjenje od 22,9 % u usporedbi s 2021. kada je netodobit svih poduzetnika bila 23,6 milijardi kuna.

Najveći broj zaposlenih u 2022. imali su poduzetnici u djelatnosti G Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala (92.979), potom C Prerađivačka industrija (52.318) te M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti (34.764), dok su najmanji broj zaposlenih imali poduzetnici u djelatnosti O Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje (316).

Analizirajući ukupne prihode prema područjima djelatnosti, najveće ukupne prihode u Gradu Zagrebu ostvarili su poduzetnici u djelatnosti G Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala i to 200,5 milijardi kuna, što predstavlja udio od 37,4 % u ukupno ostvarenim prihodima poduzetnika Grada Zagreba u 2022. te povećanje od 16,9 % u usporedbi s prihodima koji su ostvareni u 2021. Na drugom mjestu prema ostvarenim prihodima nalazi se djelatnost C Prerađivačka industrija, s prihodima od 94,6 milijardi kuna i udjelom u 17,6 %, a u odnosu na 2021. ostvareno je povećanje prihoda od 25 %. Isto tako, ove dvije djelatnosti ostvarile su i najveću netodobit pa je tako djelatnost G Trgovina na veliko i malo popravak motornih vozila i motocikala ostvarila uvjerljivo najveću dobit od 7,7 milijardi kuna, a zatim slijedi C Prerađivačka industrija s ostvarenom netodobiti od 4,9 milijardi kuna.

Pritom je netogubitak u 2022. iskazan u dva područja djelatnosti, i to u djelatnosti M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti (5,6 milijardi kuna) i B Rudarstvo i vađenje (34,4 milijuna kuna).

Najveće prosječne mjesečne netoplaće isplaćene su u djelatnosti J Informacije i komunikacije u iznosu od 11.824 kune, B Rudarstvo i vađenje 11.068 kuna te u djelatnosti D Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija 9.000 kuna. Najniža prosječna plaća isplaćena je u djelatnosti O Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje u iznosu od 4.683 kune.

Zagrebački poduzetnici su u 2022. ostvarili izvoz u vrijednosti od 111,8 milijardi kuna, uvoz od 121,1 milijardu kuna te vanjskotrgovinski deficit od 9,3 milijardi kuna.

Djelatnosti koje su najviše pridonijele ukupnoj vrijednosti izvoza su C Prerađivačka industrija s 32,6 milijardi kuna, zatim D Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija s 26,5 milijardi kuna i na trećem mjestu G Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala s izvozom od 24 milijarde kuna.

Djelatnosti G Trgovina na veliko i malo s 61,5 milijardi kuna uvoza i C Prerađivačka industrija s uvozom od 41,6 milijardi kuna su ujedno i najveći uvoznici. Samo ove dvije skupine djelatnosti zajedno zauzimaju udjel od 85 % u ukupnom uvozu.

Tablica 9. Osnovni financijski rezultati poslovanja poduzetnika Grada Zagreba u 2022. prema veličini poduzetnika

(iznosi u tisućama kuna, plaće u kunama, udjeli u %)

Opis	Mikro			Mali			Srednje veliki			Veliki			Ukupno sve veličine	
	2021.	2022.	Udjel	2021.	2022.	Udjel	2021.	2022.	Udjel	2021.	2022.	Udjel	2021.	2022.
Broj poduzetnika		44.432	88,8		4.735	9,5		655	1,3		190	0,4		50.012
Broj dobitaša	25.347	28.703	85,2	4.275	4.237	12,6	594	594	1,8	158	167	0,5	30.374	33.701
Broj gubitaša	14.608	15.729	96,4	390	498	3,1	57	61	0,4	32	23	0,1	15.087	16.311
Broj zaposlenih	75.462	80.061	21,1	76.629	81.147	21,4	64.700	66.892	17,6	151.298	150.900	39,8	368.089	379.000
Ukupni prihod	30.889.414	44.841.135	8,4	76.493.424	94.927.607	17,7	81.316.739	97.398.067	18,2	220.793.799	298.493.517	55,7	409.493.375	535.660.327
Ukupni rashod	29.546.413	50.538.645	9,9	69.513.554	86.654.267	17,0	74.957.609	88.310.268	17,3	208.568.353	284.820.215	55,8	382.585.929	510.323.396
Dobit prije oporezivanja	4.254.981	6.654.965	15,5	8.315.119	10.249.317	23,9	7.191.622	9.788.468	22,8	14.706.157	16.237.568	37,8	34.467.879	42.930.318
Gubitak prije oporezivanja	2.911.980	12.352.475	70,2	1.335.249	1.975.977	11,2	832.492	700.669	4,0	2.480.712	2.564.265	14,6	7.560.433	17.593.387
Porez na dobit	382.084	661.536	9,3	1.138.888	1.511.547	21,2	942.799	1.417.718	19,9	2.178.164	3.543.471	49,7	4.641.935	7.134.273
Dobit razdoblja	3.870.259	6.001.805	16,8	7.159.106	8.735.441	24,5	6.214.289	8.348.892	23,4	12.530.962	12.590.289	35,3	29.774.617	35.676.428
Gubitak razdoblja	2.909.342	12.360.852	70,7	1.318.124	1.973.649	11,3	797.959	678.811	3,9	2.483.681	2.460.458	14,1	7.509.106	17.473.769
Konsolidirani financijski rezultat (dobit(+)) ili gubitak(-) razdoblja	960.917	-6.359.047	-	5.840.982	6.761.793	37,1	5.416.331	7.670.081	42,1	10.047.281	10.129.831	55,7	22.265.511	18.202.658
Neto plaće i nadnice	4.102.091	5.087.838	14,0	6.615.045	7.712.740	21,2	6.098.222	6.874.794	18,9	15.324.119	16.664.066	45,9	32.139.477	36.339.439
Prosječna mjesečna neto plaća po zaposlenom	4.530	5.296	66,3	7.194	7.921	99,1	7.854	8.565	107,2	8.440	9.203	115,2	7.276	7.990
Izvoz	3.517.776	6.029.589	5,4	13.410.104	19.171.737	17,1	15.039.918	20.466.576	18,3	37.367.732	66.172.930	59,2	69.335.530	111.840.832
Uvoz	2.485.427	3.879.816	3,2	12.296.464	17.152.429	14,2	16.808.531	21.877.132	18,1	54.658.394	78.189.415	64,6	86.248.816	121.098.791
Trgovinski saldo	1.032.349	2.149.773	-	1.113.640	2.019.308	-	-1.768.613	-1.410.555	15,2	-17.290.662	-12.016.485	129,8	-16.913.286	-9.257.959
Bruto investicije samo u novu dugotrajnu imovinu	547.272	1.113.344	6,4	1.108.627	1.489.686	8,6	1.264.094	1.635.678	9,4	12.183.250	13.165.103	75,6	15.103.242	17.403.810

Izvor: Obrada Gradskog ureda za gospodarstvo, ekološku održivost i strategijsko planiranje na osnovi podataka Financijske agencije iz Analize financijskih rezultata poslovanja poduzetnika Grada Zagreba za 2022.

Promatramo li rezultate poslovanja poduzetnika Grada Zagreba u 2022. prema veličini, uočava se da od 50.012 poduzetnika najveći broj čine mikropoduzetnici 44.432 (88,9 %), slijede mali poduzetnici kojih je bilo 4.735 (9,5 %), zatim srednje veliki poduzetnici 655 (1,3 %), a najmanje je bilo velikih poduzetnika 190 (0,4 %).

Mikro, mali i srednji poduzetnici u 2022. zapošljavali su 228.100 ili 60,2 % svih zaposlenih kod poduzetnika, ostvarili su 237,2 milijarde kuna ili 44,3 % ukupnih prihoda, 225,5 milijardi kuna ili 44,2 % ukupnih rashoda te 23,1 milijardu ili 67 % dobiti svih poduzetnika. Pritom su tri skupine poduzetnika u 2022. ostvarile pozitivan konsolidirani financijski rezultat (mali, srednje veliki i veliki), dok su mikropoduzetnici iskazali negativan financijski rezultat, odnosno netogubitak od 6,4 milijardi kuna. Godinu ranije skupina mikropoduzetnika je kao i sve ostale tri skupine ostvarila pozitivan konsolidirani financijski rezultat – netodobit.

Mikropoduzetnici su u obje promatrane godine u odnosu na ostale skupine poduzetnika isplatili najnižu prosječnu mjesečnu netoplaću po zaposlenom. U 2022. je prosječna mjesečna netoplaća što su je mikropoduzetnici isplatili po zaposlenom iznosila 5.296 kuna i bila je za 2.694 kune ili 33,7 % niža od prosječne mjesečne netoplaće po zaposlenom kod svih poduzetnika, dok je u odnosu na prosječnu mjesečnu netoplaću isplaćenu po zaposlenom kod velikih poduzetnika bila niža za čak 3.907 kuna ili 24,5 %. Kako je rast plaća usko vezan uz proizvodnost, zaključuje se da je jedan od razloga nižih plaća kod mikropoduzetnika što je u toj skupini i najniža proizvodnost rada po zaposlenom mjerena odnosom ukupnih prihoda i broja zaposlenih te odnosom netodobiti i broja zaposlenih.

Mikro i mali poduzetnici tijekom 2021. i 2022. više su izvozili nego uvozili, odnosno ostvarili su pozitivan trgovinski saldo, dok su srednje veliki i veliki poduzetnici u istom razdoblju ostvarili vanjskotrgovinski deficit.

3.3. Zaključno

Poduzetnici Grada Zagreba imaju dominantnu poziciju u nacionalnom gospodarstvu s obzirom da zauzimaju udjel od 34,3 % u ukupnom BDP-u Hrvatske, 33,2 % u ukupnom broju poduzetnika, zapošljavaju 38 % od ukupnog broja zaposlenih kod svih poduzetnika te ostvaruju 48,7 % ukupnih prihoda i 38,4 % dobiti hrvatskih poduzetnika.

Pritom mikro, mali i srednji poduzetnici čine 99,6 % u ukupnom broju poduzetnika i zapošljavaju 60,2 % od ukupno zaposlenih kod poduzetnika.

Zadnjih godina kontinuirano raste broj obrtnika i poduzetnika, čak je rastao i u vrijeme pandemije COVID-19 kada je u cijelome svijetu došlo do zatvaranja gospodarstva i pada gospodarskih aktivnosti. U desetogodišnjem razdoblju netopovećanje broja poduzetnika je 16.683, što čini prosječnu godišnju stopu rasta od 4,64 %, dok je ukupno netopovećanje broja zaposlenih 43.619 uz prosječnu godišnju stopu rasta od 1,4 %.

Najznatnije povećanje broja poduzetnika je u djelatnostima: M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti, slijedi J Informacije i komunikacije, zatim djelatnost F Građevinarstvo te I Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane.

Najveći rast broja obrta i obrtnika bilježe djelatnosti J Informacije i komunikacije i M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti, dok broj obrta i obrtnika raste još u djelatnostima C Prerađivačka industrija, F Građevinarstvo i N Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti.

U 2020. zabilježen je pad ukupnih prihoda u gotovo svim područjima djelatnosti, što se može pripisati posljedicama pojave i širenja pandemije COVID-19, a dodatni negativni utjecaj na gospodarstvo ostavili su i snažni potresi koji su iste godine pogodili Zagreb. Međutim, već 2021. došlo je do rasta prihoda čemu su zasigurno pridonijele i mjere Grada Zagreba za ublažavanje i uklanjanje negativnih posljedica pandemije COVID-19 i potresa na zagrebačko gospodarstvo.

U zadnjih pet godina najveći rast ukupnih prihoda ostvaren je u djelatnostima E Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša, D Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija i I Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane, dok je pad prihoda zabilježen u djelatnosti B Rudarstvo i vađenje, L Poslovanje nekretninama, S Ostale uslužne djelatnosti i O Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje.

Unatoč rastu prihoda, zagrebački poduzetnici u 2022. su ostvarili netodobit manju za 5,41 milijardu kuna ili 22,9 % u usporedbi s godinom prije. Pritom su tri skupine poduzetnika ostvarile pozitivan konsolidirani financijski rezultat (mali, srednje veliki i veliki), dok je negativan financijski rezultat, odnosno netogubitak od 6,4 milijardi kuna iskazan u skupini mikropoduzetnika. Mikropoduzetnici su također isplatili i najnižu prosječnu mjesečnu netoplaću po zaposlenom u odnosu na plaće što su ih isplatile ostale skupine poduzetnika.

U 2022. je u Gradu Zagrebu ostvaren najviši vanjskotrgovinski deficit u zadnjih deset godina od 117,1 milijarde kuna.

4. SWOT ANALIZA

Swot analiza sadrži ocjenu snaga i slabosti te prilika i prijetnji značajnih za daljnje jačanje konkurentnosti, odnosno rasta i razvoja obrta, malog i srednjeg poduzetništva na području Grada Zagreba. U Swot analizi su osnovni čimbenici i potencijali za razvoj obrta, malog i srednjeg poduzetništva te razvojna ograničenja i prepreke kao važnih temelja za utvrđivanje ciljeva, mjera i aktivnosti.

SNAGE	SLABOSTI
- koncentracija broja obrtnika i poduzetnika - tradicija i iskustvo u obrtništvu, poduzetništvu i industriji te inovacijama - koncentracija kulturnih i kreativnih industrija - koncentracija obrazovnih, znanstveno-istraživačkih te poslovnih potpornih institucija - znatan broj raznolikih dionika društvenog poduzetništva - razvijen sektor informacija i komunikacija (ICT sektor) - intenzivan razvoj turističke djelatnosti - povoljan zemljopisni položaj te raspoloživost i kvaliteta fizičke infrastrukture (prometna i telekomunikacijska)	- nedovoljna digitaliziranost poslova obrtnika, malih i srednjih poduzetnika - niska razina transfera istraživanja u gospodarstvo - nedostatna svijest o važnosti društvenog poduzetništva za ostvarivanje ekonomskih, društvenih i okolišnih ciljeva - slaba konkurentnost, vidljivost i pozicioniranost društvenih poduzetnika na tržištu - nedovoljna povezanost, odnosno nedovoljna suradnja poduzetnika u podizanju tržišne učinkovitosti
PRILIKE	PRIJETNJE
- ulazak u eurozonu i šengenski prostor - fondovi i programi Europske unije - usmjeravanje poslovanja na zelenu tranziciju i obnovljive izvore energije - veća osviještenost građana o važnosti pozitivnog društvenog i ekološkog poslovanja poduzetnika - veća zastupljenost društvenog poduzetništva u obrazovanju i akademskom sektoru - sve razvijenije financijsko okruženje za poduzetnike te dolazak tzv. <i>imapct</i> investitora - mogućnost korištenja dostupnih potencijala za istraživanje, razvoj i inovacije - razvoj programa cjeloživotnog obrazovanja i stručnog usavršavanja - stavljanje praznih gradskih prostora, odnosno revitalizacija <i>brownfield</i> lokacija za potrebe poduzetništva - razvoj posebnog tipa inovacijske infrastrukture pod međunarodnim nazivom „<i>maker spaces</i>“ (zajednički prostori za razvoj proizvoda i usluga) - programi potpore za samozapošljavanje pokretanjem vlastitog poduzetničkog pothvata - diverzifikacija turističke ponude, odnosno razvoj novih turističkih proizvoda i usluga	- nedostatak radne snage - trend starenja stanovništva i odljev mlade radne snage - brze promjene u tehnologiji i zaostajanje u primjeni novih tehnologija - nepredvidivo regulatorno i makroekonomsko okruženje - siva ekonomija - povećanje prosječne dobi obrtnika i nezainteresiranost mladih za obrtnička zanimanja - geopolitička situacija – pogoršanje sigurnosne situacije - prirodne katastrofe i epidemije

5. CILJEVI I MJERE

Opći cilj ovog programa je **konkurentno, inovativno i održivo obrtništvo, malo i srednje poduzetništvo u Gradu Zagrebu**, a što je u skladu s aktualnim politikama i strateškim dokumentima na globalnoj, europskoj, nacionalnoj i gradskoj razini.

U kontekstu općeg cilja definirana su četiri posebna cilja na koje je Program usmjeren:

1. stvaranje uvjeta za otpornije i konkurentnije obrte, male i srednje poduzetnike
2. podrška održivijem zelenijem poslovanju obrta, malih i srednjih poduzetnika, razvoju inovacija te digitalnoj transformaciji poslovanja
3. razvoj društvenog poduzetništva te društvene i solidarne ekonomije
4. podrška poduzetnicima u razvoju održivog, otpornog i konkurentnog turizma te u razvoju kulturnih i kreativnih industrija.

U skladu s definiranim ciljevima utvrđene su mjere i aktivnosti koje će pridonijeti njihovom ostvarenju, odnosno koje će pridonijeti većoj konkurentnosti obrtnika i poduzetnika te prelasku na održivije poslovne modele i promjeni poslovanja u smjeru boljeg i učinkovitijeg korištenja resursa. To bi ujedno trebalo omogućiti i bržu prilagodbu obrtnika i poduzetnika promijenjenim uvjetima u okruženju i većoj otpornosti na eventualne buduće tržišne poremećaje.

POSEBNI CILJ	MJERE
<u>Posebni cilj 1.</u> Stvaranje uvjeta za otpornije i konkurentnije obrte, male i srednje poduzetnike	1.1. Osiguranje boljeg pristupa izvorima financiranja 1.2. Potpore očuvanju i razvoju obrta i obrtničkih djelatnosti 1.3. Potpore za razvoj poduzetništva mladih i žena te za poduzetnike početnike 1.4. Potpore za internacionalizaciju poslovanja obrta, malih i srednjih poduzetnika 1.5. Potpore za promicanje poduzetničkih aktivnosti 1.6. Unaprjeđenje podržavajuće poduzetničke infrastrukture
<u>Posebni cilj 2.</u> Podrška održivijem zelenijem poslovanju obrta, malih i srednjih poduzetnika, razvoju inovacija te digitalnoj transformaciji poslovanja	2.1. Potpore razvoju inovacija 2.2. Potpore razvoju i jačanju kapaciteta visokotehnološkog poduzetništva 2.3. Potpore za ulaganja u nove i zelene tehnologije, istraživanje i razvoj te transfer tehnologije i znanja 2.4. Potpore za digitalnu transformaciju obrtnika i poduzetnika
<u>Posebni cilj 3.</u> Razvoj društvenog poduzetništva te društvene i solidarne ekonomije	3.1. Potpore za razvoj društvenog poduzetništva te društvene i solidarne ekonomije 3.2. Organiziranje centra podrške za razvoj društvenog poduzetništva i pokretanje društvenih inovacija

Posebni cilj 4. Podrška poduzetnicima u razvoju održivog, otpornog i konkurentnog turizma te razvoju kulturnih i kreativnih industrija	4.1. Potpore poduzetnicima u razvoju održivog, otpornog i konkurentnog turizma 4.2. Potpore razvoju poduzetništva u kulturnim i kreativnim industrijama
--	--

Posebni cilj 1.

Stvaranje uvjeta za otpornije i konkurentnije obrte, male i srednje poduzetnike

Mjera 1.1. Osiguranje boljeg pristupa izvorima financiranja

Ovisno o fazi razvoja, poduzetnici imaju različite potrebe za ulaganjem i financiranjem. Pritom, najveću potrebu za financiranjem imaju poduzetnici u početnoj fazi razvoja kojima komercijalne banke, s obzirom na rizičnost ulaganja, bez kolaterala, nisu sklone plasirati kredite. Osim toga, vrlo je teško ispuniti i druge uvjete i kriterije potrebne za dobivanje kreditnih sredstava.

Neizvjesnost tržišta, inflacija i globalne krize utječu na porast kamatnih stopa komercijalnih banaka zbog čega se i poduzetnici sa stabilnim i dugoročnijim poslovanjem sve teže odlučuju na ulaganja putem kredita.

Radi poticanja poduzetnika na investicijska ulaganja planiraju se novi alternativni modeli financiranja.

Također, radi djelotvornijeg i svrsishodnijeg korištenja raspoloživih financijskih sredstva iz fondova i programa Europske unije, u Zagrebačkom inovacijskom centru d.o.o. pružat će se informacije o otvorenim natječajima i mogućnostima financiranja poduzetničkih projekata. Isto tako, osigurat će se ciljane edukacije o pripremi projektnih prijedloga te savjetovanja u pripremi i provedbi projekata financiranih iz fondova i programa Europske unije.

Svrha	bolji pristup financijskim sredstvima za investicijska ulaganja poduzetnika
Korisnici	mikro, mala i srednja trgovačka društva te ustanove u vlasništvu fizičkih osoba, zadruge, obrti i djelatnosti slobodnih zanimanja
Nositelj	Gradski ured za gospodarstvo, ekološku održivost i strategijsko planiranje
Sunositelji	Zagrebački inovacijski centar d.o.o.
Aktivnosti	▪ stručna i savjetodavna pomoć u apliciranju projekata na natječaje Europske unije ▪ unaprjeđenje usluga informiranja o dostupnim izvorima financiranja ▪ razvoj i unaprjeđenje novih modela financiranja ovisno o potrebama poduzetnika i obrtnika
Indikator provedbe	▪ broj poduzetnika kojima je pružena stručna i savjetodavna pomoć ▪ broj i iznos odobrenih potpora i zajmova poduzetnicima ▪ poboljšani financijski rezultati poslovanja poduzetnika
Izvori financiranja	proračun Grada Zagreba

Mjera 1.2. Potpore očuvanju i razvoju obrta i obrtničkih djelatnosti

Obrtništvo kao najstariji oblik poduzetništva, osim iznimnog gospodarskog značaja za Grad Zagreb, ima i veliku tradicijsku, povijesnu, kulturnu i turističku vrijednost. Stoga će se i u narednom razdoblju aktivnosti usmjeriti na očuvanje i opstanak obrta i obrtničkih djelatnosti u Gradu Zagrebu, posebice tradicijskih kojima već duže vrijeme prijeti potpuno izumiranje.

Jedan od većih izazova za sve obrtnike je kako se uklopiti u novo, suvremeno i tehnološki inovativno poduzetništvo, a sačuvati izvornost i tradiciju.

Kako se uglavnom radi o mikro i malim subjektima čiji poslovni rezultati ne ostavljaju previše prostora za dodatna ulaganja, obrtnicima je svakako važna financijska podrška da bi modernizirali i unaprijedili poslovanje te odgovorili na zahtjeve tržišta, prvenstveno u digitalizaciji i uvođenju novih tehnologija, što je u modernom gospodarstvu neophodno za opstanak i razvoj.

Dosadašnjim mjerama značajno se utjecalo na povećanje interesa obrtnika za cjeloživotno obrazovanje, međutim zbog kontinuiranih promjena i zahtjeva tržišta te potrebe za novim tehnološkim znanjima, nužno je i nadalje poticati obrtnike na povećanje razine stručnih znanja i kompetencija.

Kako bi se pravodobno reagiralo na potrebe obrtnika, u provedbi aktivnosti za pružanje podrške u očuvanju i razvoju obrta i obrtničkih djelatnosti, Grad Zagreb će nastaviti suradnju sa svim relevantnim obrtničkim asocijacijama čiji je cilj i zadaća promicanje interesa obrtnika te očuvanje i razvoj obrtničkih djelatnosti.

Svrha	očuvanje i daljnji razvoj obrta i obrtničkih djelatnosti
Korisnici	mikro, mala i srednja trgovačka društva koja su u vlasništvu fizičkih osoba upisanih u evidenciju o pravnim osobama i radnicima koji obavljaju vezane obrte, obrti, djelatnosti slobodnih zanimanja
Nositelj	Gradski ured za gospodarstvo, ekološku održivost i strategijsko planiranje
Sunositelji	Hrvatska obrtnička komora – Obrtnička komora Zagreb, Udruženje obrtnika grada Zagreba, Zagrebački inovacijski centar d.o.o.
Aktivnosti	▪ stručna i savjetodavna pomoć u otvaranju obrta i tijekom poslovanja ▪ organizacija edukacija, seminara i radionica ▪ dodjela financijskih potpora obrtnicima, posebno onima iz tradicijskih, deficitarnih i proizvodnih obrtničkih djelatnosti
Indikator provedbe	▪ broj obrtnika kojima je pružena stručna i savjetodavna pomoć ▪ broj organiziranih edukacija, seminara i radionica ▪ broj i iznos odobrenih potpora za obrtnike ▪ povećan broj obrta
Izvori financiranja	proračun Grada Zagreba

Mjera 1.3. Potpore za razvoj poduzetništva mladih i žena te za poduzetnike početnike

S obzirom na utjecaj poduzetništva na razvoj opće gospodarske slike društva, što se u velikoj mjeri odnosi na smanjenje nezaposlenosti, time i siromaštva, nužno se usmjeriti na efikasna rješenja koja će potaknuti pokretanje većeg broja održivih poduzetničkih aktivnosti, ali i pružiti dodatnu sigurnost za opstanak i osigurati razvoj već postojećih. U tom kontekstu, mjera je usmjerena na posebne kategorije poduzetnika i to mlade, žene i poduzetnike početnike koji se zbog specifičnih razloga (strah, neizvjesnost, nedovoljna financijska sredstva, nedovoljna educiranost) teže odlučuju na pokretanje vlastitog poslovanja. Iako se percepcija poduzetništva mijenja u pozitivnom smislu, takve posebne kategorije poduzetnika potrebno je dodatno motivirati kako bi prepoznali poduzetničku vrijednost za svoj osobni razvoj, a u konačnici i za razvoj društva u cjelini.

U tom smislu, mjerom bi se omogućila financijska podrška za pokretanje vlastitog poduzetničkog pothvata i za daljnji razvoj poslovanja. Isto tako, kako bi se što više utjecalo na motivaciju, vještine i znanje kojima bi se ojačala kompetencija pojedinaca i konkurentnost za izlazak na tržište, u poduzetničkom centru koji djeluje u okviru Zagrebačkog inovacijskog centra d.o.o. planirane su savjetodavne usluge i različite vrste edukacija, kao podrška od same ideje pokretanja poslovanja pa do realizacije.

Svrha	uključivanje mladih i žena u poduzetničke aktivnosti, razvijanje pozitivnog stava prema poduzetništvu te podrška poduzetnicima u početnoj fazi poslovanja
Korisnici	mikro, mala i srednja trgovačka društva, zadruge, ustanove, obrti, djelatnosti slobodnih zanimanja u većinskom vlasništvu mladih do 30 godina, žena te poduzetnika početnika koji prvi put osnivaju tvrtku ili posluju ne duže od dvije godine, fizičke osobe.
Nositelj	Gradski ured za gospodarstvo, ekološku održivost i strategijsko planiranje, Zagrebački inovacijski centar d.o.o.
Sunositelji	Hrvatska obrtnička – Obrtnička komora Zagreb, Udruženje obrtnika grada Zagreba, Obrtničko učilište, Hrvatska gospodarska komora – Komora Zagreb, Hrvatski zavod za zapošljavanje – Regionalni ured Zagreb
Aktivnosti	▪ stručna i savjetodavna pomoć, posebice u identifikaciji i pripremi poduzetničkih projekata kojima se planira započeti samostalno poslovanje ▪ dodjela financijskih potpora ▪ organizacija edukacija, seminara i radionica ▪ promoviranje poduzetništva u školama i na fakultetima
Indikator provedbe	▪ broj poduzetnika iz pojedine kategorije kojima je pružena stručna i savjetodavna pomoć ▪ broj organiziranih edukacija, seminara i radionica ▪ broj i iznos odobrenih potpora poduzetnicima iz pojedine kategorije
Izvori financiranja	proračun Grada Zagreba

Mjera 1.4. Potpore za internacionalizaciju poslovanja obrta, malih i srednjih poduzetnika

Izvozno orijentirane ekonomije ostvaruju višestruke prednosti u odnosu na one koje posluju isključivo na domaćem tržištu, a koje je ograničeno veličinom i kupovnom moći. Osim što ostvaruju bolje poslovne rezultate i zapošljavaju veći broj radnika, usmjeravanjem prema globalnom tržištu te izvozom svojih proizvoda i usluga sigurnije su i stabilnije u poslovanju. Isto tako, prisutnost na globalnom tržištu omogućuje im veća saznanja o tehnološkim dostignućima, bolju informiranost te bolju suradnju, a što im u konačnici omogućuje širenje poslovanja i veću konkurentnost.

Za Hrvatsku, kao relativno malu ekonomiju i malo tržište, od neupitne je važnosti za postizanje održivog gospodarskog rasta i razvoja što veći broj izvozno orijentiranih poduzeća, a ulazak Hrvatske u šengenski prostor i zamjena valute dodatni su benefiti za lakše i jednostavnije širenje na inozemna tržišta.

Iako je digitalizacija poslovanja omogućila znatne pomake u poslovanju poduzetnika te njihovu bolju vidljivost na europskom i globalnom tržištu. i nadalje veliku ulogu u prezentaciji proizvoda i usluga ima predstavljanje na međunarodnim sajmovima.

Cilj mjere je da se različitim aktivnostima poveća vidljivost zagrebačkih poduzetnika i obrtnika te omogući njihovo sudjelovanje na globalnim tržištima, što će posljedično utjecati na poboljšanje poslovnih rezultata i na povećanje broja zaposlenih.

Stoga je ovom mjerom planirana provedba aktivnosti kojima će se podržavati predstavljanje i sudjelovanje poduzetnika i obrtnika na globalnim tržištima kroz informiranje poduzetnika radi lakšeg pristupa tržištu, dodjelu bespovratnih potpora za pripremu proizvoda i usluga za internacionalizaciju, marketinške aktivnosti, savjetodavne i druge usluge od važnosti za internacionalizaciju poslovanja.

Svrha	internacionalizacija poslovanja obrtnika, malih i srednjih poduzetnika, odnosno povećanje konkurentnosti radi lakšeg pristupa međunarodnom tržištu, poboljšanje poslovnih rezultata i očuvanje i/ili stvaranje novih radnih mjesta
Korisnici	mikro, mala i srednja trgovačka društva, zadruge, ustanove u vlasništvu fizičkih osoba, obrti
Nositelj	Gradski ured za gospodarstvo, ekološku održivost i strategijsko planiranje
Sunositelji	Zagrebački inovacijski centar d.o.o., Hrvatska gospodarska komora – Komora Zagreb, Hrvatska obrtnička komora – Obrtnička komora Zagreb
Aktivnosti	▪ dodjela financijskih potpora za internacionalizaciju poslovanja ▪ informiranje poduzetnika o aktivnostima usmjerenima na lakši pristup tržištu i na internacionalizaciju poslovanja
Indikatori provedbe	▪ broj i iznos odobrenih potpora poduzetnicima ▪ poslovni prihodi i prihodi od prodaje u inozemstvu ▪ broj zaposlenih
Izvori financiranja	proračun Grada Zagreba, programi i fondovi Europske unije

Mjera 1.5. Potpore za promicanje poduzetničkih aktivnosti

Ključnu ulogu u shvaćanju poduzetništva kao glavnog nositelja pozitivnih društvenih promjena te u identifikaciji poduzetnika kao stvaratelja novih vrijednosti ima promocija poduzetničke kulture. Pritom je nužno poticati okruženje koje će osnaživati razvoj pojedinaca te pomicati granice njihove svijesti o važnosti poduzetništva te o svim mogućnostima koje ono pruža.

Da bi to bilo ostvarivo, nužna je sinergija različitih subjekata i institucija čija je intencija jačanje poduzetničkih kapaciteta na području Grada Zagreba, a koji bi kroz zajedničku suradnju i organizaciju različitih promotivnih i edukativnih događanja osigurali razmjenu znanja i iskustava te dostupnost svih relevantnih informacija kojima bi se omogućila aktivnija promocija poduzetništva.

Osim toga, ovom mjerom omogućila bi se stručna i financijska podrška svim poduzetnicima i drugim subjektima koji sudjeluju u organizaciji događanja, odnosno u aktivnostima kojima se promovira poduzetništvo i potiče stvaranje povoljne poduzetničke klime.

Svrha	stvaranje pozitivnog poduzetničkog okruženja i jačanje svijesti o ulozi poduzetništva kao temelja gospodarskih i općih društvenih vrijednosti
Korisnici	mikro, mala i srednja trgovačka društva, ustanove u vlasništvu fizičkih osoba, zadruge, obrti, djelatnosti slobodnih zanimanja
Nositelj	Gradski ured za gospodarstvo, ekološku održivost i strategijsko planiranje
Sunositelji	Zagrebački inovacijski centar d.o.o., Hrvatska obrtnička komora - Obrtnička komora Zagreb, Udruženje obrtnika grada Zagreba, Hrvatska gospodarska komora – Komora Zagreb
Aktivnosti	▪ stručna i financijska potpora za organizaciju manifestacija, znanstveno-stručnih skupova, seminara, radionica, sajмова te ostalih promotivnih i edukativnih događanja povezanih s promicanjem obrtništva i poduzetništva
Indikator provedbe	▪ broj i iznos odobrenih potpora te ostvarenih manifestacija i događanja povezanih s promicanjem obrtništva i poduzetništva
Izvori financiranja	proračun Grada Zagreba i proračuni komorskog sustava

Mjera 1.6. Unaprjeđenje podržavajuće poduzetničke infrastrukture

Poduzetnička infrastruktura jedna je od važnijih komponenti u poduzetničkom ekosustavu, a koja sukladno Zakonu o unaprjeđenju poduzetničke infrastrukture predstavlja sustav poduzetničkih zona uključujući i sustav slobodnih zona te poduzetničkih potpornih institucija. Poduzetničke zone su infrastrukturno opremljena područja definirana prostornim planovima i namijenjena određenim vrstama poduzetničkih, odnosno gospodarskih aktivnosti, dok poduzetničke potporne institucije provode programe razvoja poduzetništva i usmjerene su na operativno pružanje podrške poduzetnicima (razvojne agencije, poduzetnički centri, digitalni inovacijski centri, poslovni i poduzetnički inkubatori, inkubatori za nove tehnologije, poduzetnički akceleratori, poslovni i znanstveno-tehnologijski parkovi, centri kompetencije).

Osim toga, za razvoj poduzetništva i inovativnih rješenja važni su *HUB* i *co-working* prostori te *maker spaces* (zajednički radni prostori za razvoj proizvoda i usluga) u kojima

poduzetnici i kreativni pojedinci međusobnim umrežavanjem mogu razmjenjivati informacije, znanja i iskustva te surađivati na inovativnim projektima.

U kontekstu navedenoga, provodit će se aktivnosti za razvoj i unaprjeđenje poduzetničke infrastrukture.

Svrha	razvoj i unaprjeđenje podržavajuće poduzetničke infrastrukture
Korisnici	mikro, mala i srednja trgovačka društva, zadruge i ustanove u vlasništvu fizičkih osoba, obrti, djelatnosti slobodnih zanimanja te drugi subjekti/korisnici poduzetničke infrastrukture
Nositelj	Gradski ured za gospodarstvo, ekološku održivost i strategijsko planiranje
Sunositelji	Zagrebački inovacijski centar d.o.o., Hrvatska obrtnička komora – Obrtnička komora Zagreb, Udruženje obrtnika grada Zagreba, Gradski ured za upravljanje imovinom i stanovanje, Gradski ured za obnovu, izgradnju, prostorno uređenje, graditeljstvo i komunalne poslove
Aktivnosti	▪ provedba aktivnosti za povećanje kapaciteta i unaprjeđenja usluga poduzetničkih potpornih institucija, npr. poduzetničkih inkubatora, poduzetničkih centara, centara kompetencija, poduzetničkih akceleratora i dr. ▪ podrška organizaciji <i>HUB</i> i <i>co-working</i> prostora te zajedničkih radnih prostora za razvoj novih proizvoda i usluga (<i>maker-spaces</i>)
Indikator provedbe	▪ provedene aktivnosti za povećanje kapaciteta i unaprjeđenja usluga poduzetničke infrastrukture ▪ organizirani <i>HUB</i> i <i>co-working</i> prostori te zajednički radni prostori za razvoj proizvoda i usluga (<i>maker-spaces</i>)
Izvori financiranja	proračun Grada Zagreba, programi i fondovi Europske unije

Posebni cilj 2.

Podrška održivijem zelenijem poslovanju obrta, malih i srednjih poduzetnika, razvoju inovacija te digitalnoj transformaciji poslovanja

Mjera 2.1. Potpore razvoju inovacija

Inovacije, osim što omogućuju konkurentnost na tržištu, generiraju nova radna mjesta, pridonose gospodarskom rastu te poboljšavaju kvalitetu života ljudi općenito. Pritom mogu biti u raznim područjima, i to od proizvoda (tehnološke inovacije) i usluga do procesa, organizacije poslovanja i dr.

Kako bi se potaknuo razvoj inovativnih rješenja koja bi dovela do snažnijeg razvoja gospodarskih aktivnosti i bolje kvalitete života građana, Grad Zagreb različitim poticajima podržava rad inovatora.

Jedna od temeljnih prepreka za pokretanje inovacijskih aktivnosti je nedostatak financijskih sredstava. U tom kontekstu u narednom razdoblju dodjeljivat će se financijske potpore poduzetnicima radi pripreme inovacija za poduzetničko korištenje i komercijalizaciju.

Također će se nastaviti s aktivnostima koje se odnose na pružanje stručne pomoći poduzetnicima u realizaciji inovativnih ideja u okviru Zagrebačkog inovacijskog centra d.o.o.

Osim toga, dodjeljivat će se i potpore udrugama inovatora za promociju inovacija na domaćim i međunarodnim sajmovima i izložbama radi njihove komercijalizacije.

Svrha	razvoj inovacija za poduzetničko korištenje i komercijalizaciju
Korisnici	mikro, mala i srednja trgovačka društva, ustanove u vlasništvu fizičkih osoba, zadruge, obrti, djelatnosti slobodnih zanimanja te udruge inovatora koje djeluju na području grada Zagreba
Nositelj	Gradski ured za gospodarstvo, ekološku održivost i strategijsko planiranje, Zagrebački inovacijski centar d.o.o.
Sunositelji	Gradski ured za obrazovanje, sport i mlade
Aktivnosti	▪ dodjela potpora za razvoj i komercijalizaciju inovacija ▪ stručna pomoć poduzetnicima u realizaciji inovativnih ideja ▪ dodjela potpora udrugama inovatora u promoviranju inovacija na hrvatskom i međunarodnom tržištu radi njihove komercijalizacije
Indikator provedbe	▪ broj i iznos odobrenih potpora za inovacije ▪ broj komercijaliziranih inovacija za koje su odobrene potpore
Izvori financiranja	proračun Grada Zagreba

Mjera 2.2. Potpore razvoju i jačanju kapaciteta visokotehnološkog poduzetništva

Konkurentnost na tržištu, posebice u današnjim uvjetima globalizacije i brzih promjena u tržišnom i tehnološkom okruženju, ne može se postići bez razvoja novih tehnologija i tehnološki jake infrastrukture.

Kako bi se stvorili preduvjeti za veći broj visokotehnoloških i na znanju utemeljenih poduzetnika, Grad Zagreb sa Zagrebačkim inovacijskim centrom d.o.o. koji je poduzetnička potporna institucija Grada kontinuirano provodi aktivnosti na razvoju i jačanju kapaciteta tehnološke infrastrukture.

U okviru Zagrebačkog inovacijskog centra d.o.o., inovativnim, visokotehnološki orijentiranim razvojnim timovima te mikro i malim poduzetnicima pruža se podrška u njihovim poduzetničkim počecima. Osim infrastrukturne podrške, osigurana je i druga podrška kroz inkubacijske i akceleracijske programe te druge specifične razvojne projekte i mjere, ovisno o fazi rasta i razvoja u kojoj se nalaze.

Kako bi se omogućila podrška poduzetnicima i razvojnim timovima koji doprinose razvoju startup ekosustava Grada Zagreba, posebice za rješenja u najširem tehnološkom smislu, vodeći računa o poticanju i razvoju S3 prioritetnih područja pametne specijalizacije – zdravlje i kvaliteta života, energija i održivi okoliš, promet i mobilnost, sigurnost, hrana i bioekonomija, edukacija, robotika, fintech, turizam te Data/AI pokrenut je akceleracijski program Startup Factory.

U infrastrukturi Zagrebačkog inovacijskog centra d.o.o. nalaze se i tehnološki centri sa specijaliziranom opremom za testiranje i razvoj novih proizvoda.

S obzirom na važnost pružanja podrške inovativnim visokotehnološkim startup tvrtkama te na sve veći broj zainteresiranih poduzetnika za ovu vrstu podrške, nastavit će se aktivnosti na pružanju potpore kroz akceleracijske i inkubacijske programe i aktivnosti na povećanju kapaciteta tehničko-tehnološke infrastrukture.

Svrha	stvaranje preduvjeta za osnivanje i razvoj visokotehnoloških i na znanju utemeljenih obrta, mikro, malih i srednjih trgovačkih društava poticanjem inovativnih kapaciteta transferom inovacija, tehnologija i znanja
Korisnici	mikro, mala i srednja trgovačka društva u vlasništvu fizičkih osoba te obrti i drugi poslovni subjekti koji se bave razvojem, istraživanjem, novim i visokim tehnologijama
Nositelj	Gradski ured za gospodarstvo, ekološku održivost i strategijsko planiranje, Zagrebački inovacijski centar d.o.o.
Sunositelji	Hrvatska obrtnička komora – Obrtnička komora Zagreb, Udruženje obrtnika grada Zagreba, Hrvatska gospodarska komora – Komora Zagreb
Aktivnosti	▪ stručna i savjetodavna pomoć ▪ dodjela financijskih potpora ▪ provedba aktivnosti za povećanje kapaciteta tehničko-tehnološke infrastrukture te za pružanje inkubacijske i akceleracijske potpore poduzetnicima s područja visokih tehnologija
Indikator provedbe	▪ broj i iznos odobrenih potpora poduzetnicima s područja visokih tehnologija ▪ povećani kapaciteti tehničko-tehnološke infrastrukture
Izvori financiranja	proračun Grada Zagreba, programi i fondovi Europske unije

Mjera 2.3. Potpore za ulaganja u nove i zelene tehnologije, istraživanje i razvoj te transfer tehnologije i znanja

Sukladno europskim i nacionalnim strateškim i zakonodavnim okvirima, buduće razdoblje bit će obilježeno provođenjem procesa kojima će se omogućiti primjena novih rješenja i optimizacija poslovanja za rast i razvoj utemeljen na održivosti.

U tom smislu jedan od osnovnih uvjeta uspješnog poslovanja počivat će na načelu odgovornog upravljanja resursima, smanjenju otpada i emisije stakleničkih plinova, povećanju energetske učinkovitosti, obnovljivim izvorima energije te poticanju inovacija i razvoja novih tehnologija kojima će ono biti ostvarivo. Također, ukazuje na potrebu implementacije poslovnih aktivnosti restrukturiranjem poslovnih procesa i infrastrukture u kojem održivo poslovanje neće biti mogućnost, već obveza. Osnovna mjerna jedinica za konkurentnost temeljit će se na pokretanju zelenog razvoja uz uvođenje novih, učinkovitijih strojeva i uređaja, tehnologija i tehnoloških postupaka.

Kako bi se ostvarili ciljevi zelene tranzicije gospodarstva, mjerom se planira financijska i stručna potpora poduzetnicima koji će ulagati u razvoj nove i zelene inovativne tehnologije i tehnoloških postupka ili unaprjeđenje postojećih, razvoj i izradu proizvoda više dodane vrijednosti te će svoje poslovanje u cijelosti temeljiti na održivosti.

Isto tako, nužno je intenzivirati aktivnosti kojima će se potaknuti suradnja poduzetnika s obrazovnim i znanstvenoistraživačkim institucijama radi transfera tehnologije i znanja.

Svrha	jačanje poduzetničke konkurentnosti ulaganjem u nove i zelene tehnologije te suradnjom s obrazovnim i znanstvenoistraživačkim institucijama
Korisnici	mikro, mala i srednja trgovačka društva, zadruge, ustanove u vlasništvu fizičkih osoba, obrti i djelatnosti slobodnih zanimanja
Nositelj	Gradski ured za gospodarstvo, ekološku održivost i strategijsko planiranje
Sunositelji	Zagrebački inovacijski centar d.o.o.
Aktivnosti	▪ stručna i financijska potpora poduzetnicima koji razvijaju i uvode nove i zelene tehnologije ili unaprjeđuju postojeće tehnologije i tehnološke postupke, razvijaju i izrađuju proizvode više dodane vrijednosti ▪ poticanje i iniciranje suradnje poduzetnika s obrazovnim i znanstvenoistraživačkim institucijama
Indikator provedbe	▪ broj i iznos odobrenih potpora poduzetnicima ▪ ostvarena suradnja poduzetnika s obrazovnim i znanstvenoistraživačkim institucijama
Izvori financiranja	proračun Grada Zagreba, državni proračun

Mjera 2.4. Potpore za digitalnu transformaciju obrtnika i poduzetnika

Digitalna tranzicija društva i gospodarstva ključan je cilj mnogih europskih, nacionalnih i gradskih strateških dokumenata.

Digitalna transformacija, odnosno digitalizacija poslovnih procesa i primjena pametnih rješenja sve više postaje nužnost bez čega poslovanje više neće biti moguće. Obrtnici i poduzetnici koji neće digitalno transformirati svoje poslovanje, neće biti konkurentni i neće moći opstati na tržištu.

Interes za digitalizaciju dodatno je ubrzala i pandemija COVID-19, međutim njezina implementacija je još uvijek nedovoljna, odnosno primjena pametnih rješenja u poslovanju je na niskim razinama. Obrtnici i poduzetnici trebaju iskoristi prednosti sve veće digitalizacije društva, pri čemu trebaju biti svjesni da sporo uvođenje digitalnih rješenja dovodi do propuštenih prilika za daljnje širenje poslovanja.

Za digitalnu transformaciju poslovanja jednako je važno i dizanje razine digitalnih vještina.

Osim što ima niz prednosti za poslovanje, treba istaknuti da digitalizacija dovodi i do veće izloženosti zlonamjernim kiberaktivnostima zbog veće međusobne povezanosti. Stoga je važno voditi računa i o kibernetičkoj sigurnosti, odnosno o zaštiti od kibernetičkih napada.

Kako bi se omogućila digitalna transformacija poslovanja obrtnika i poduzetnika, planira se dodjela potpora i organiziranje edukacija.

Svrha	stvaranje preduvjeta za digitalnu transformaciju radi održavanja i razvoja poslovanja
Korisnici	mikro, mala i srednja trgovačka društva, ustanove u vlasništvu fizičkih osoba, zadruge, obrti, djelatnosti slobodnih zanimanja
Nositelj	Gradski ured za gospodarstvo, ekološku održivost i strategijsko planiranje
Sunositelji	Zagrebački inovacijski centar d.o.o.
Aktivnosti	▪ dodjela potpora za digitalnu transformaciju poslovanja

	▪ organiziranje edukacija za unaprjeđivanje digitalnih vještina, odnosno digitalnih komunikacijskih alata i podizanje razine digitalnih poduzetničkih kompetencija
Indikator provedbe	▪ broj i iznos odobrenih potpora za digitalnu transformaciju poslovanja ▪ broj organiziranih edukacija
Izvori financiranja	proračun Grada Zagreba

Posebni cilj 3.

Razvoj društvenog poduzetništva te društvene i solidarne ekonomije

Mjera 3.1. Potpore za razvoj društvenog poduzetništva te društvene i solidarne ekonomije

Grad Zagreb ima značajan potencijal za razvoj društvenog poduzetništva te društvene i solidarne ekonomije kao održivijeg gospodarskog modela koji se temelji na poslovanju u skladu s lokalnom zajednicom tj. društvenom dobrobiti i prirodnim ekosustavom. U tom kontekstu društvena i solidarna ekonomija potiču uključivost, otpornost i održivost lokalnih gospodarstava te pridonose jačanju društvene solidarnosti i pravednijih društvenih i ekonomskih odnosa, a time i ostvarivanju ključnih ciljeva Europske unije kao što su društvena kohezija, očuvanje i otvaranje radnih mjesta, društvena inovacija te zaštita okoliša.

U skladu s time poduzetnike s područja društvene i solidarne ekonomije karakterizira davanje veće važnosti ljudima i društvenoj i/ili ekološkoj svrsi nego dobiti, demokratsko i/ili participativno upravljanje, fleksibilni i inovativni radni uvjeti, ponovno ulaganje većine dobiti i viškova radi obavljanja djelatnosti u interesu članova/korisnika ili društva općenito, transparentnost djelovanja, zapošljavanje marginaliziranih skupina društva koje su najviše isključene s tržišta rada, odnosno općenito karakterizira ih stvaranje pozitivnog utjecaja na društvo i okoliš.

S obzirom na potrebe Grada Zagreba, kao i društvene i ekološke zahtjeve i izazove, identificirana su ključna područja djelovanja koja su primarno usmjerena na postizanje klimatski neutralnog i kružnog gospodarstva, a u kojima se posebice žele potaknuti aktivnosti društvenih poduzetnika: zaštita okoliša, sprječavanje nastanka otpada od hrane, energetska učinkovitost i obnovljivi izvori energije. Jednako važno područje djelovanja je i inkluzija marginaliziranih, socijalno osjetljivih skupina kao što su primjerice osobe s invaliditetom, osobe s umanjenom radnom sposobnošću, žrtve nasilja u obitelji, roditelji ili skrbnici djece s teškoćama u razvoju, pripadnici romske nacionalne manjine, beskućnici, žene iznad 50 godina, mladi koji izlaze iz alternativnih oblika skrbi i ustanova socijalne skrbi, *Not in Education, Employment, or Training* (u daljnjem tekstu: NEET populacija) i druge teže zapošljive osobe.

Stoga se u narednom razdoblju planira dodjela financijskih potpora društvenim poduzetnicima posebno vodeći računa o onima koji posluju ili će svoje poslovanje usmjeriti na navedena ključna područja djelovanja.

Također se radi veće vidljivosti, odnosno identifikacije proizvoda, usluga ili samih društvenih poduzetnika planira razvoj metodologije mjerenja utjecaja društvenog poduzetništva na gospodarstvo, okoliš i zajednicu. To bi ujedno pridonijelo i boljim tržišnim prilikama za društvene poduzetnike, kao i lakšem pristupu financiranju.

Svrha	promicanje i razvoj društvenog poduzetništva, društvene i solidarne ekonomije radi ostvarivanja ekonomskih, društvenih i okolišnih ciljeva
Korisnici	mikro, mala i srednja trgovačka društva, zadruge, ustanove, obrti, djelatnosti slobodnih zanimanja
Nositelj	Gradski ured za gospodarstvo, ekološku održivost i strategijsko planiranje
Sunositelji	Zagrebački inovacijski centar d.o.o., Gradski ured za socijalnu zaštitu, zdravstvo, branitelje i osobe s invaliditetom
Aktivnosti	▪ dodjela financijskih potpora društvenim poduzetnicima ▪ aktivnosti na razvoju metodologije mjerenja društvenog, ekonomskog i okolišnog utjecaja ▪ aktivnosti na povećanju vidljivosti društvenog poduzetništva
Indikator provedbe	▪ broj i iznos odobrenih potpora društvenim poduzetnicima ▪ broj osoba s invaliditetom, broj osoba s umanjenom radnom sposobnošću, broj žrtava nasilja u obitelji, broj roditelja ili skrbnika djece s teškoćama u razvoju, broj pripadnika romske nacionalne manjine, broj beskućnika, broj žena iznad 50 godina, broj mladih osoba koje izlaze iz alternativnih oblika skrbi i ustanova socijalne skrbi, broj osoba iz NEET populacije i drugih teže zapošljivih osoba zaposlenih kod društvenih poduzetnika kojima su odobrene potpore ▪ izrađena metodologija mjerenja društvenog, ekonomskog i okolišnog utjecaja ▪ provedene aktivnosti na povećanju vidljivosti društvenog poduzetništva
Izvori financiranja	▪ proračun Grada Zagreba, programi i fondovi Europske unije

Mjera 3.2. Organiziranje centra podrške za razvoj društvenog poduzetništva i pokretanje društvenih inovacija

Društveni poduzetnici zadnjih godina počeli su razvijati održivije poslovne modele, međutim to je još uvijek premalo u odnosu na razvojne potencijale i trenutne potrebe.

Nedostatna specijalistička znanja i vještine su neki od glavnih problema za razvoj, odnosno za postizanje financijske stabilnosti i održivosti poslovanja društvenih poduzetnika.

Također, uočava se potreba za osiguravanjem prostora u kojem bi društveni poduzetnici, ali i oni koji bi to tek htjeli postati, imali mogućnost umrežavanja, razmjene znanja i iskustava te međusobne suradnje.

U tom smislu Grad Zagreb planira u okviru postojeće potporne institucije Zagrebački inovacijski centar d.o.o. organizirati novi centar koji bi osiguravao sveobuhvatnu podršku za razvoj društvenog poduzetništva. U tom centru bi društveni poduzetnici i svi zainteresirani, imali mogućnost na jednom mjestu dobiti sve potrebne informacije o društvenom poduzetništvu i poslovanju.

Centar bi također pružao podršku u osmišljavanju, provedbi i mjerenju učinaka inicijativa društvene ekonomije, odnosno u mjerenju društvenog, ekonomskog i okolišnog utjecaja. Mjerenje utjecaja je važno kako bi se vidjelo u kojem opsegu društveni poduzetnici u svom poslovanju vode računa o solidarnosti i ljudskom dostojanstvu, održivosti okoliša, suodlučivanju i transparentnosti.

Isto tako, omogućila bi se individualna i stručna savjetovanja, mentorska podrška i korištenje uredskih prostora za vlastite potrebe.

Osim toga, centar bi ujedno bio i mjesto za osmišljavanje i kreiranje novih društvenih inovacija radi rješavanja potreba društva. Naime, društvene inovacije predstavljaju nova rješenja, bilo da se radi o proizvodima, uslugama ili modelima organizacije koja imaju društvenu misiju pa sve više dolaze u fokus kao odgovor na društvene potrebe ili probleme, odnosno kao alat za rješavanje ekonomskih, društvenih i okolišnih izazova, a koji se ne uspijevaju riješiti preko tradicionalnih tržišnih i javnih sustava.

Važno je naglasiti da su društvene inovacije potaknute potrebama građana i nisu nužno vezane uz tehnološki razvoj.

Svrha	osiguravanje infrastrukture radi dizanja razine poduzetničkih znanja i vještina društvenih poduzetnika i kompetencija u području društvene ekonomije te razvoja i implementacije društvenih inovacija
Korisnici	mikro, mala i srednja trgovačka društva, zadruge, ustanove, obrti, djelatnosti slobodnih zanimanja, udruge, fizičke osobe
Nositelj	Gradski ured za gospodarstvo, ekološku održivost i stratejsko planiranje, Zagrebački inovacijski centar d.o.o.
Sunositelji	Gradski ured za socijalnu zaštitu, zdravstvo, branitelje i osobe s invaliditetom
Aktivnosti	▪ aktivnosti na organiziranju centra podrške za razvoj društvenog poduzetništva i pokretanja društvenih inovacija (definiranje uloge i zadaća centra, kreiranje programa podrške, opremanje prostora i dr.)
Indikator provedbe	▪ organiziran centar podrške za razvoj društvenog poduzetništva i pokretanje društvenih inovacija ▪ broj korisnika koji su koristili usluge centra
Izvori financiranja	▪ proračun Grada Zagreba, programi i fondovi Europske unije

Posebni cilj 4.

Podrška poduzetnicima u razvoju održivog, otpornog i konkurentnog turizma te razvoju kulturnih i kreativnih industrija

Mjera 4.1. Potpore poduzetnicima u razvoju održivog, otpornog i konkurentnog turizma

Grad Zagreb se na turističkom tržištu pozicionirao kao atraktivna turistička destinacija, o čemu svjedoče podatci o kontinuiranom rastu turističkog prometa, a iz čega je vidljivo da su u Gradu Zagrebu u 2019. postavljeni novi turistički rekordi. Pandemija COVID-19 u 2020. je rezultirala globalnim ograničenjima putovanja, naglašavajući potrebu aktivnog planiranja i povećanja otpornosti na krizne situacije. Unatoč oporavku u 2022., zabilježen je manji broj dolazaka i noćenja u usporedbi s 2019., dok se u prvih osam mjeseci 2023. nastavlja pozitivan trend turističkog prometa u Gradu Zagrebu.

Smjerovi razvoja turizma u Gradu Zagrebu jasno su definirani globalnim trendovima na turističkom tržištu. Poseban naglasak stavljen je na održivost, pristupačnost turizma te digitalizaciju poslovanja – faktore koji imaju ključnu ulogu u oblikovanju budućnosti turizma. U skladu s tim, planiraju se poticati poduzetničke aktivnosti s fokusom na razvoj turizma koji je istovremeno održiv, inovativan, otporan i konkurentan. Cilj je razvijati turistički sektor baziran na proizvodima i uslugama više dodane vrijednosti, a koji odražava vrijednosti održivog

gospodarstva i društva te je otporan na izazove, potičući istovremeno zelenu i digitalnu tranziciju te ravnomjeran lokalni razvoj.

Svrha	poticanje poduzetničkih aktivnosti u turizmu radi razvoja održivog, inovativnog, otpornog i konkurentnog turizma Grada Zagreba
Korisnici	mikro, mala, srednja trgovačka društva, zadruge, ustanove, obrti, djelatnosti slobodnih zanimanja, udruge, fizičke osobe koje mogu obavljati ugostiteljsku djelatnost i pružati usluge u turizmu, sukladno Zakonu o ugostiteljskoj djelatnosti i Zakonu o pružanju usluga u turizmu
Nositelj	Gradski ured za gospodarstvo, ekološku održivost i strategijsko planiranje
Sunositelji	Gradski ured za kulturu i civilno društvo; Gradski ured za obrazovanje, sport i mlade; Turistička zajednica Grada Zagreba; Hrvatska obrtnička komora – Obrtnička komora Zagreb; Udruženje obrtnika grada Zagreba; Hrvatska gospodarska komora – Komora Zagreb, Zagrebački holding d.o.o., Zagrebački velesajam d.o.o.
Aktivnosti	▪ stručna i financijska potpora poduzetnicima i drugim subjektima (potpore za razvoj uravnoteženog, prostorno ravnomjernijeg i uključivog turizma te turističkih proizvoda visoke dodane vrijednosti, potpore za smanjenje međusobnog negativnog utjecaja turizma i klimatskih promjena) ▪ poticanje zelene, inovativne i digitalne transformacije poduzetnika u sektoru turizma ▪ edukacija, informiranje i promoviranje što su usmjerena na poduzetnike i druge subjekte, a vezana su uz razvoj uravnoteženog, prostorno ravnomjernijeg i uključivog turizma
Indikator provedbe	▪ broj i iznos odobrenih potpora poduzetnicima i ostalim subjektima ▪ broj ostvarenih suradnji s poduzetnicima, subjektima iz kulturnih, kreativnih, inovativnih, sportskih industrija te s znanstvenoistraživačkim institucijama i turističkom industrijom ▪ broj edukativnih, informativnih i promotivnih materijala kojima se potiču različiti aspekti razvoja održivog, inovativnog, otpornog i konkurentnog turizma Grada Zagreba
Izvori financiranja	proračun Grada Zagreba, prihodi od turističke pristojbe, programi i fondovi Europske unije

Mjera 4.2. Potpore razvoju poduzetništva u kulturnim i kreativnim industrijama

Kulturni i kreativni sektor temelji se na kreativnosti i talentu pojedinaca i usko je vezan uz inovacije, znanje, nove tehnologije i promicanje koncepta održivog razvoja.

Na temelju prvog mapiranja kulturnih i kreativnih industrija u Hrvatskoj koje je na zahtjev Hrvatskog klastera konkurentnosti kreativnih i kulturnih industrija napravljeno 2015. u

studiji Mapiranje kreativnih i kulturnih industrija u Republici Hrvatskoj¹⁸, određen je obuhvat od 45 djelatnosti što su prepoznate kao ključne sastavnice kreativnih i kulturnih industrija u okviru 12 podsektora – muzeji, knjižnice i baština; umjetnost; glazba i izvedbene umjetnosti; dizajn; film; fotografija; zanati (umjetnički obrti); arhitektura; računalni programi, igre i novi mediji, elektronički mediji; izdavaštvo te oglašavanje i tržišno komuniciranje.

Kulturni i kreativni sektor ima važnu ulogu, kako u razvoju društva i jačanju socijalne kohezije, tako i razvoju sveukupnog gospodarstva. Naime, to je sektor koji ostvaruje značajan rast i u kojem se otvaraju radna mjesta, posebice za mlade. Također, u kontekstu Grada Zagreba, sektor kulturnih i kreativnih industrija može imati važnu ulogu u urbanoj revitalizaciji zapuštenih gradskih četvrti.

Važno je spomenuti da je kulturni i kreativni sektor jedan od onih koji je najviše osjetio negativne posljedice krize uzrokovane pandemijom COVID-19.

S obzirom na socioekonomski značaj ovog sektora, planira se dodjela potpora poduzetnicima iz kulturnih i kreativnih industrija, stručna i savjetodavna podrška u poslovanju te podrška povezivanju s industrijom i znanstvenoistraživačkim institucijama.

Svrha	poticanje poduzetničkih aktivnosti u kulturnom i kreativnom sektoru radi ostvarenja prihoda od kulturnih i kreativnih djelatnosti, otvaranja novih radnih mjesta te povezivanje kulture, kreativnosti (inovacija) i gospodarstva
Korisnici	mikro, mala, srednja trgovačka društva i ustanove u vlasništvu fizičkih osoba, obrti, djelatnosti slobodnih zanimanja i umjetničke organizacije iz područja kulturnog i kreativnog sektora
Nositelj	Gradski ured za gospodarstvo, ekološku održivost i stratejsko planiranje
Sunositelji	Gradski ured za kulturu i civilno društvo, Hrvatska obrtnička komora - Obrtnička komora Zagreb, Udruženje obrtnika grada Zagreba, Hrvatska gospodarska komora - Komora Zagreb, Zagrebački inovacijski centar d.o.o.
Aktivnosti	▪ dodjela potpora poduzetnicima i drugim subjektima iz kulturnih i kreativnih djelatnosti te pružanje inkubacijske potpore ▪ poticanje suradnje poduzetnika iz kulturnih i kreativnih djelatnosti s industrijom i sa znanstvenoistraživačkim institucijama te poticanje transfera tehnologije i znanja
Indikator provedbe	▪ broj i iznos odobrenih potpora poduzetnicima i drugim subjektima iz kulturnih i kreativnih djelatnosti ▪ ostvarena suradnja poduzetnika iz kulturnih i kreativnih djelatnosti s industrijom i znanstvenoistraživačkim institucijama
Izvori financiranja	proračun Grada Zagreba, prihodi od turističke pristojbe

6. PROVEDBA PROGRAMA

Program će se provoditi na temelju provedbenih akata koje će donositi gradonačelnik Grada Zagreba, Gradska skupština Grada Zagreba ili drugi nositelji/sunositelji mjera.

¹⁸ Projektna studija Mapiranje kreativnih i kulturnih industrija u Republici Hrvatskoj, dostupna na <http://hkkki.eu/dokumenti/mapiranje.pdf>

Za kontrolu korištenja sredstava koja se dodjeljuju iz proračuna Grada Zagreba na temelju ovoga Programa, zadužuje se Gradski ured za gospodarstvo, ekološku održivost i strategijsko planiranje.

Sredstva za provedbu ovoga Programa će se osigurati iz različitih izvora, ovisno o mogućnostima – gradski proračun, državni proračun, programi i fondovi Europske unije te aktivnostima svih relevantnih dionika u provedbi Programa.

7. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Korisnici ovoga Programa su mali i srednji poduzetnici, sukladno preporuci Komisije (EK) 2003/361/EZ od 6. svibnja 2003. o definiciji mikro, malih i srednjih poduzetnika i Prilogu 1. Uredbi Komisije (EU) br. 651/2014 od 17. lipnja 2014. o ocjenjivanju određenih kategorija potpora spojivima s unutarnjim tržištem u primjeni članaka 107. i 108. ugovora te drugi poslovni subjekti koji se bave razvojem, istraživanjem, novim i visokim tehnologijama.

Korisnici moraju imati sjedište na području Grada Zagreba. Iznimno, u slučaju organiziranja događanja na kojima se promovira obrtništvo i poduzetništvo iz Mjere 1.5. Potpore za promicanje poduzetničkih aktivnosti, stvara turistički proizvod visoke dodane vrijednosti iz Mjere 4.1. Potpore poduzetnicima u razvoju održivog, otpornog i konkurentnog turizma te onima koji potiču kulturno-kreativni sektor iz Mjere 4.2. Potpore razvoju poduzetništva u kulturnim i kreativnim industrijama, korisnici ne moraju imati sjedište na području Grada Zagreba, ali se događanja za koja se traže potpore, moraju održavati na području Grada Zagreba.

Potpore koje se odobravaju i dodjeljuju na temelju ovoga Programa su male vrijednosti, sukladno Uredbi Komisije (EU) 2023/2831 od 13. prosinca 2023. o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na *de minimis* potpore (Službeni list Europske unije L 2023/2831 od 15. prosinca 2023.).

Postupci započeti prema Programu poticanja razvoja obrta, malog i srednjeg poduzetništva u Gradu Zagrebu 2019. – 2023. (Službeni glasnik Grada Zagreba 6/19) i aktima donesenim na temelju navedenog programa, dovršit će se sukladno odredbama navedenog programa i njegovim provedbenim aktima.

Za provedbu Programa poticanja razvoja obrta, malog i srednjeg poduzetništva u Gradu Zagrebu 2024. – 2030. zadužuje se Gradski ured za gospodarstvo, ekološku održivost i strategijsko planiranje.

Ovaj će Program biti objavljen u Službenom glasniku Grada Zagreba.

KLASA:
URBROJ:
Zagreb,

Predsjednik
Gradske skupštine

Joško Klisović